ΟΙ ΕΞΟΡΙΣΤΟΙ ΤΗΣ ΑΛΟΠΟΛΕΩΣ.

ΚΕΦΑΛ. ΙΣΤ'.

ΤΑ ΔΙΑΤΑΓΜΑΤΑ.

Ἅμα ὁ Πέτρος ἀνεχώρησε τὸ ἐν Σιπένι ὡραῖον κτῆμα ἐδημεύθη, οἱ δὲ ἐν αὐτῷ καταλύοντες στρατιῶται ἀπεβλήθησαν ἀμέσως ἀπ' αὐτοῦ. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν κατῴκουν πρὶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἰωάννου ἐπέστρεψαν εἰς αὐτὴν πάλιν, καὶ ἐγένοντο οὕτω μέγα βάρος εἰς τὴν πτωχὴν οἰκογένειαν ἐκείνην. Ὁ Ἰωάννης ἐν τούτοις ὁδηγούμενος ὑπὸ ἐμφρόνου διακρίσεως ἀπέφυγε νὰ ζητήσῃ τὰ ἐπὶ τοῦ κτήματος δικαιώματά του, διότι τότε τὸ κτῆμα ἤθελεν ἐρημωθῆ ἐπιφορτιζόμενον μὲ νέους καὶ δυσαναλόγους φόρους καὶ μὲ πολυαρίθμους στρατιωτικούς. Ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν ἐσκέφθη καλὸν νὰ περιμείνῃ καιρὸν εὐθετώτερον καὶ εἰρηνικώτερον Ἐν τῷ μεταξὺ τὸ αὐτοκρατορικὸν ἱππικὸν, διοικούμενον ὑπὸ τῶν πριγκίπων Εὐγενίου καὶ Στρεμβέργη καὶ συνιστάμενον ἀπὸ τὰ τάγματα τῶν δραγώνων μετὰ τῶν θωρακοφόρων τοῦ πρίγκιπος Φιλίππου τῆς Βιρτεμβέργης, εἰσήλασαν εἰς τὸ μικρὸν ὀρεινὸν διαμέρισμα καὶ οὕτως ὁ ἀριθμὸς τῶν ξένων στρατιωτῶν ἀνῆλθεν εἰς ἑξακισχιλίους. Μεταξὺ ὅμως τῶν δραγόνων τοῦ πρίγκιπος Εὐγενίου ὑπῆρχον πολλοὶ χριστιανοὶ οἵτινες ἀντὶ νὰ στενοχωρῶσι τοὺς ὀρεινοὺς παρεῖχον εἰς αὐτοὺς πᾶσαν δυνατὴν ἀρωγὴν, συμπροσευχόμενοι μετ' αὐτῶν ἀναγινώσκοντες μετ' αὐτῶν τὰς Γραφὰς καὶ ἐνθαρρύνοντες αὐτοὺς νὰ μένωσι στερεοὶ εἰς τὴν πίστιν των. Τοῦτο ὅμως ταχέως ἀνεκαλύφθη καὶ οἱ στρατιῶται ἐκεῖνοι ἀντικατεστάθησαν ὑπ' ἄλλων, οἵτινες ἐπίεζον τοὺς Ἀλοπολίτας ἐγείροντες πᾶν πρόσκομμα εἰς τὴν ἐλευθερίαν των.

Ὑποστηριζόμενος ὑπὸ τοσούτου αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐνόμισε πρόσφορον τὸν καιρὸν νὰ ἀπορρίψῃ τὸ προσωπεῖον τῆς φαινομένης ἀνοχῆς του πρὸς τοὺς ὀρεινοὺς καὶ νὰ φανῇ ὁποῖος πράγματι ἦτο. Τὴν 31 λοιπὸν ὀκτωβρίου 1731, ἡμέραν ἐπέτειον τῆς θρησκευτικῆς μεταρρυθμίσεως, ἐξέδωκεν ἀρχιεπισκοπικὸν διάταγμα ἀπειλῶν πάντας ὅσοι δὲν τὸν ἀναγνωρίζουσι διὰ βιαίας ἐξώσεως ἐκ τῆς χώρας. Διὰ τῆς συνθήκης τῆς Βεσφαλίας εἰς πάντας τοὺς ἐγκαταλείποντας τὴν χώραν χάριν τῆς θρησκείας ἐδίδετο καιρὸς τριῶν ἐτῶν ὅπως διευθετήσωσι τὰς ὑποθέσεις των· ὁ ἀρχιεπίσκοπος ὅμως ἀφῆκε μόνον δεκατέσσαρας ἡμέρας εἰς τοὺς μὴ ἔχοντας γέας χωρικοὺς, ἀρχομένης τῆς διορίας ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δημοσιεύσεως τοῦ διατάγματός του μέχρι τῆς ἡμέρας καθ' ἣν ἔπρεπε νὰ ἀναχωρήσωσιν ἀπὸ τὴν χώραν. Εἰς γεοκτήμονας ὧν τὰ κτήματα ἤξιζον ἕως ἑκατὸν πεντήκοντα φιορίνια ἐδόθη διορία ἑνὸς μηνὸς, εἰς ἐκείνους ὧν ἡ κτηματικὴ περιουσία ὑπερέβαινε τὰ 150 μέχρις 500 φιορινίων ἐδόθησαν δύο μῆνες· εἰς δὲ τοὺς ἔχοντας κτήματα ἀξίζοντα ὑπὲρ τὰ 500 φιορίνια ἐδόθη τριῶν μηνῶν καιρὸς ὅπως διαθέσωσι τὰ κτήματά των καὶ ἀναχωρήσωσι. Ταυτοχρόνως δὲν ἐπετρέπετο αὐτοῖς νὰ πωλήσωσι τὰ κτήνη τῶν εἰς ξένην χώραν ἢ εἰς ξένον ἄνθρωπον. Τὸ αὐτὸ δὲ ἔπρεπε νὰ γίνῃ καὶ ὡς πρὸς τὰ ἀκίνητα κτήματά των. Κατὰ συνέπειαν τῶν διαταγῶν τούτων οἱ Ἀλοπολῖται εὑρέθησαν βιασμένοι νὰ παραχωρήσωσι τὰ κτήματά των εἰς οὐτιδανὰς τιμάς· καὶ τοῦτο πραγματικῶς ἐπεδίωκον οἱ συμβουλεύσαντες τὸν ἄφρονα ἀρχιεπίσκοπον νὰ φερθῇ οὕτω, καθότι οὕτως ἤλπιζον νὰ πληρώσωσι τὰ βαλάντιά των μὲ χρήματα, ἀδικοῦντες τοὺς ταλαιπώρους ὀρεινούς. Προσέτι οἱ χωρικοὶ οὗτοι ἦσαν ὑπόχρεοι νὰ πληρόνωσι φόρον ἐπὶ τῶν χρημάτων τὰ ὁποῖα ἐλάμβανον πωλοῦντες τὰ κτήματά των, διὰ τὸν λόγον ὅτι ἐστασίασαν κατὰ τοῦ πρίγκιπος αὐτῶν. Ὅσοι ἐπεκαλοῦντο τοὺς ὅρους τῆς ἐν Βεσφαλίᾳ συνθήκης ἐλάμβανον ὡς ἀπάντησιν ὅτι οἱ ὅροι ἐκεῖνοι δὲν ἐφηρμόζοντο εἰς ἀγάμους, ἐργάτας, καὶ ἀκτήμονας καὶ ὅτι ἡ ἀρχιεπισκοπὴ τῆς Ἀλοπόλεως ἐξηρεῖτο τῆς συνθήκης. Ὅσοι ἐκ τῶν ὀρεινῶν εἰργάζοντο εἰς ἀλατωρυχεῖα, εἰς χυτήρια, εἰς ξυλοκοπεῖα καὶ τὰ τοι-

αὗτα ἀπεβλήθησαν, οἱ δὲ κάτοχοι μεγάλων ἀγρῶν ἐκ τῶν χαρακτηρισθέντων ὡς ἀνταρτῶν ἕνα μόνον ὑπηρέτην καὶ μίαν ὑπηρέτριαν εἶχον δικαίωμα νὰ κρατήσωσι ἑωσοῦ φύγωσιν. Οἱ μένοντες πιστοὶ εἰς τὸν ἀρχιεπίσκοπον μόνον εἶχον δικαίωμα νὰ ἐπωφελῶνται ἐκ τῶν πωλήσεων καὶ τῆς κατεσπευσμένης ὀποδιώξεως τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, τῶν ὁποίων τὴν σταθερότητα ἐν τούτοις οὐδεμία καταπίεσις ἠδυνήθη νὰ κλονίσῃ. Οὗτοι πολὺ εἰσέτι ἤλπιζον εἰς τοὺς ἀποσπασθέντας ἐκ τοῦ παπισμοῦ βασιλεῖς, οἵτινες διὰ τῶν πρέσβεών των διεβίβασαν σπουδαίας παρατηρήσεις πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ αὐτοκράτωρ Κάρολος ὁ ἕκτος δημοσίως κατεδίκασε τὸ ὑπ' αὐτοῦ ὀνομαζόμενον « ἀπανθρωπίαν καὶ βαρβαρότητα » τοῦ Λεοπόλδου Φερμιανοῦ· ἀλλ' ὅλαι αἱ διαδηλώσεις αὗται μόνον δύο μηνῶν προθεσμίαν ἠδυνήθησαν νὰ προσθέσωσιν εἰς τοὺς γεοκτήμονας ἐκ τῶν ἐξοριζομένων.

Ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας ἦτο ὁ πρῶτος γερμανὸς ἡγεμὼν ὅστις μετὰ τὰ συμβάντα ταῦτα παρενέβη σπουδαίως ὑπὲρ τῶν καταπιεζομένων. Διεκήρυξεν ὅτι θεωρεῖ πάντας τοὺς ἐξορίστους ὡς ἰδίους του ὑπηκόους καὶ ἠπείλησεν ὅτι θὰ ἀποζημιώσῃ αὐτοὺς, δίδων εἰς αὐτοὺς τὰς περιουσίας τῶν καθολικῶν κατοίκων τῶν ἐν τῷ βασιλείῳ του ἐπισκοπῶν τοῦ Μαγδεμβούργου, Οὐλβερστάδης καὶ Ῥαβενσβούργου. Μὲ παρομοίαν ἀποζημείωσιν ἠπείλησε καὶ ὁ πρέσβυς τῆς Δανίας Κ. Χόλτζη ἐν ὀνόματι τοῦ βασιλέως του. Ἡ Ὁλλανδία ὅμως ἦτο ἡ πρώτη ἥτις ἀνταπέδωκεν ἐμπράκτως κλείσασα πολλὰς καθολικὰς ἐκκλησίας. Τὰ διαβήματα ταῦτα, τὰ ὑπὲρ τῶν Ἀλοπολιτῶν δὲν ἔμειναν εἰς αὐτοὺς ἄγνωστα καί τοι τὰ σύνορά των κατείχοντο ὑπὸ κατασκόπων, καὶ πᾶσα ἐπιστολὴ συνελαμβάνετο. Ὡς ἐκ τούτου λοιπὸν ἤρχισαν νὰ θεωρῶσι τὴν ἀπὸ τῆς πατρίδος των ἔξωσιν ἀπίθανον καὶ ἥσυχοι ἐξηκολούθουν τὰς καθημερινὰς αὐτῶν ἐργασίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'.

Η ΕΞΩΣΙΣ.

Ἤδη ὁ Ἰωάννης ἐνόμισε πρόσφορον τὸν καιρὸν νὰ παραστήσῃ τὰ δίκαια τῆς συζύγου καὶ τῶν δύω γυναικαδέλφων του ἐπὶ τοῦ κτήματος τοῦ Σιπένι ἐνώπιον τοῦ ἐν Βερφένῃ δικαστηρίου. Τὴν 24 νοεμβρίου λοιπὸν 1731 συνωδευόμενος ὑπὸ τῶν γεαρῶν γυναικαδέλφων του ἦλθεν εἰς τὴν μικρὰν πόλιν τῆς Βερφένης. Καπνὸς, σπινθῆρες ἀναβαίνοντες εἰς τὸν ἀέρα καὶ ὀσμὴ πυρὸς εἵλκυε τὴν προσοχὴν αὐτῶν καθόσον ἐπλησίαζον τὴν ἀγοράν. Φθάσαντες εἶδον μετὰ πολλοῦ θαυμασμοῦ ἐν τῷ μέσῳ τῆς πλατείας μέγαν σωρὸν βιβλίων παντοειδῶν, ἐστιβαγμένων, τὰ ὁποῖα ὁ διάκονος τῆς Βερφέννης, βοηθούμενος ὑπὸ πολλῶν ὑπηρετῶν, ἔκαιε μετὰ εὐσεβοῦς ζήλου. Ἀναρίθμητοι γλῶσσαι πυρὸς ἀνεδίδοντο ἀπὸ τὰ ξηρὰ καὶ ἀνοιγμένα φύλλα τῶν βιβλίων, τὸ ὁποῖον πῦρ κατέτρωγε καὶ αὐτὰ τὰ δερμάτινα δεσίματα τῶν μεγάλων τόμων. Τεθλιμμένοι ἀλλὰ καὶ σιωπηλοὶ οἱ κάτοικοι ἔβλεπον μακρόθεν τὸ ἀναίμακτον τοῦτο « ἄουτο δὰ φὲ » διὰ τὸ ὁποῖον ὁ διάκονος ἐφύλαττε πάντα τὰ αἱρετικὰ βιβλία, τὰ ὁποῖα ἀπὸ εἰκοσαετίας συνήθροιζεν. Ὁποῖος σωρὸς ἁγίων Γραφῶν κατεστρέφετο ὑπὸ τοῦ πυρός! ὁποῖαι στῆλαι φλογὸς ἀνέβαινον εἰς τὸν οὐρανὸν προερχόμεναι ἀπὸ τὰ συγγράμματα τῶν μεγάλων μεταρρυθμιστῶν τῆς ἀναγεννήσεως! Τὰ ἔργα τοῦ Λουθήρου, τοῦ Ἀρνόλδου, Σπαγγεμβέργη, τοῦ Διλλέρου καὶ πολλῶν ἄλλων ἀθανάτων ἡρώων εὕρισκον καταστρεπτικὸν τάφον ἐκεῖ. Ὁ Ἰωάννης ἠτένισε θλιβερῶς εἰς τὴν ἀποτρόπαιον ταύτην πρᾶξιν. Ἀντίτυπόν τι τῶν Γραφῶν, ἡμίκαυτον ἀπὸ τὰς ὑπὸ τοῦ ἀνέμου φερομένας φλόγας ἔπεσε παρὰ τοὺς πόδας του. Μὲ τόλμην ἀκατονόμαστον ὁ Ἰωάννης ἥρπασε τὸ βιβλίον καὶ ἐν ριπῇ ὀφθαλμοῦ ἔκρυψεν αὐτὸ ὑπὸ τὸ φόρεμά του καί τοι τοῦ ἔκαιε τὸν ὑπενδύτην του. Ἀλλ' ὁ νέος χαίρων διὰ τὸ κατόρθωμα ἐκίνησε μετὰ τῶν δύω παίδων νὰ ἀναχωρήσῃ ὅτε αἴφνης ἐκρατήθη ὑπὸ τῶν στρατιωκῶν. Ἐν πρώτοις ἀπέδωκε τὴν κράτησιν ταύτην εἰς τὸ βιβλίον τὸ ὁποῖον εἶχε κρύψει ἀλλὰ ταχέως παρετήρησεν ὅτι ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι συνελαμβάνοντο. Ὅλοι δὲ ὁμοῦ ἐσπρώχθησαν εἰς ἕνα τόπον καὶ ἀπετέλεσαν ὁμάδα συγκειμένην ἐξ ἀνδρῶν, γυναικῶν, καὶ παιδίων πάντων ἀπορούντων διατὸ γινόμενον. Φοβερὸν τὸν κατέλαβεν αἴσθημα, ὅτε οἱ στρατιῶται ἤρχισαν νὰ διαλέγωσι τοὺς γεωκτήμονας καὶ νὰ θέτωσιν αὐτοὺς χωριστὰ, οἱ λοιποὶ ἐδιώχθησαν ἀμέτως. Οἱ τελευταῖοι οὗτοι διετάχθησαν νὰ ἐγκαταλείψωσιν ἀνυπερθέτως τὴν χώραν, κινοῦντες ἀμέσως πρὸς τὰ σύνορα. Μετοξὺ δὲ τούτων συγκατελέγησαν ὅ τε Ἰωάννης καὶ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Μανλίκκου, καί τοι ὁ Ἰωάννης ἤρχετο νὰ ζητήσῃ ἄδειαν διαμονῆς βασιζόμενος ἐπὶ τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τὰ ὁποῖα ἡ οἰκογένεια εἶχεν ἐπὶ τοῦ κτήματος. Ἀλλ' ὁ ἐπὶ κεφαλῆς ἀξιωματικὸς ἔσπρωξε βιαίως σύτοὺς πρὸς τοὺς ἀποβαλλομένους. Τότε ὁ πιστὸς τῶν παίδων κύων, μὴ ὑποφέρων νὰ κακομεταχειρίζωνται οὕτω τοὺς ἀγαπητούς του κυρίους, ἐγαύγισε τὸν ἀξιωματικόν· ἀλλ' ἔλαβε φοβερὰν πληγὴν μαχαίρας. Οἱ νέοι λοιπὸν ἐκίνησαν πρὸς τὰ σύνορα, ἐγκαταλείποντες τὴν χώραν ὅπου καὶ αὐτῶν τῶν ἀλόγων ζώων δὲν ἐφείδοντο κτηνώδεις στρατιῶται. Τινὲς ἐκ τῶν ταλαιπώρων ἐκείνων μετὰ συγκινήσεως καρδίας ἐζήτησαν τὴν ἄδειαν ὅπως μεταβῶσιν εἰς τὰς οἰκίας των καὶ λάβωσι κἂν ἓν φόρεμα, ἄλλοι ὅπως ἀποχαιρετήσωσι τοὺς φίλους των καὶ ἄλλοι ὅπως προμηθευθῶσι χρήματά τινα δὶ ἔξοδα κατὰ τὴν μακράν των ὁδοιπορίαν. Ἀλλ' αἱ παρακλήσεις των ἀπευθύνοντο εἰς ὦτα μὴ ἀκουόντων.

—Χαιρέτα μου τὴν σύζυγόν μου, ἐφώνησεν ὁ Ἰωάννης ἀποχαιρετῶν γνώριμόν τινα, ὅστις ἐστάθη ὀπίσω, καὶ τὸν πενθερόν μου, καὶ εἰπέ των ἱὰ μὴ λυπῶνται δι' ἡμᾶς. Ἴσως δὲ καὶ δι' ὑμᾶς . . .

Καὶ ἡ φωνή του ἐχάθη ἐντὸς τῶν πολλῶν καὶ μεγαλοφώνων παραπόνων τῶν συντρόφων του. Μετ' ὀλίγον δὲν ἔβλεπον πλέον τοὺς φίλους των, οἵτινες ἔμειναν ἀδίωκτοι πλὴν καὶ ἐν ἀπορίᾳ. Καθ' ὅσον οἱ δεδιωγμένοι προεχώρουν, ἀπήντων καὶ ἄλλους ὁμοιοπαθεῖς των προερχομένους ἀπὸ διάφορα μέρη· οὕτως ἐπὶ τέλους ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν κατήντησεν εἰς ὀκτασίους ἄνδρας ἐξοριζομένους τῆς Ἀλοπόλεως.

Πολὺ πρὶν φθάσει εἰς Βερφένην, ὁ συνωδεύσας τοὺς ἐξορίστους ἀξιωματικὸς ἀφοῦ δηλαδὴ παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς ἰσχυρότερον σῶμα καὶ ἐπέστρεφεν εἰς τὰ ἴδια, ἀπήντησε γυναῖκα νέαν κλαίουσαν καὶ κρατοῦσαν εἰς τὰς ἀγκάλας της βρέφος.

—Ποῦ ὑπάγεις; ἠρώτησεν αὐτὴν ἀποτόμως.

—Πρὸς τὸν ἄνδρα μου· ἀπήντησε μετὰ δυσκολίας ἡ γυνή.

—Πρέπει νὰ γυρήσῃς ὀπίσω· διέταξεν αὐτὴν αὐστηρῶς.

Ἡ Βαρβάρα, κάμψασα τὰ γόνατα ἐνώπιον τοῦ βαρβάρου ἀνθρώπου εἶπεν.—Ὁ Θεὸς νὰ μὲ συγχωρήσῃ ὅτι πρώτην ἤδη φορὰν γονατίζω ἐνώπιον ἀνθρωπίνου ὄντος, ἀλλὰ σὲ ἱκετεύω νὰ μὲ ἀφήσῃς νὰ ὑπάγω πρὸς τὸν σύζυγόν μου καὶ τὸ παιδίον τοῦτο πρὸς τὸν πατέρα του. Λυπήσου με κύριε . . .

Ὁ ἀξιωματικὸς ἐδάγκασε τὰ χείλη του καὶ οὐδεμίαν ἀπάντησιν ἔδωκεν εἰς αὐτήν. Τότε ἀφιππεύσας ἀπέλυσε τοὺς ἀνθρώπους του καὶ λαβὼν τὴν Βαρβάραν ἀπὸ τὸν βραχίονα ἔφερε διὰ τῆς βίας εἰς τὸν οἶκόν της.

Ἡ Βαρβάρα σιωπηλῶς ἔκλαιε· τὸ βρέφος αὐτῆς ἔκλαιε μεγαλοφώνως· ἀλλ' ὁ πόνος τῆς τεθλιμμένης μήτε τὸν σκληροκάρδιον ἄνθρωπον συνεκίνει μήτε τοὺς δύο δραγόνους οἱ ὁποῖοι τὸν συνώδευον.

Φθάσαντες εἰς τὴν οἰκίαν εὗρον τοὺς ἐκεῖ καταλύοντας στρατιώτας φωνάζοντας καὶ μεθύοντας.

—Μαγκούφιδες! εἶπεν ὁ ἀξιωματικὸς ἐλεγκτικῶς.

—Ὄχ! ἀπήντησαν οἱ μεθύοντες. Δὲν ἐκαθήμεθα ἀργοί· ἐβοηθήσαμεν τοὺς παπάδας νὰ φέρουν εἰς θεογνωσίαν τὴν οἰκοκυράν· ὀλλὰ ἡ αἱρετικὴ οἰκοκυρὰ μᾶς ἔφυγε καὶ τώρα δὲν εἰξεύρομεν ποῦ εἶναι.

Νέα αἰτία θλίψεως διὰ τὴν Βαρβάραν! Ἐν μεγίστῃ ἀνησυχίᾳ ἔσπευσε νὰ ἐξέλθῃ τοῦ δωματίου μετὰ τοῦ βρέφους της, ἀκολουθουμένη ὑπὸ τοῦ ἐρευνῶντος ἀξιωματικοῦ. Οὐδεμία τῆς οἰκίας γωνία ἔμεινεν ἀνερεύνητος. Μεγαλοφώνως καὶ συχνὰ ἐφώνει τῆς μητρός της τὸ ὄνομα, ἀλλ', οἴμοι! εἰς μάτην.

Αἱ τρομερώταται τῶν ὑποψιῶν, αἱ φοβερώταται τῶν προαισθήσεων κατέκλυσαν τὴν ψυχήν της. Ἐκεῖ ἔμενεν ἀφημένη ἡ ζύμη ἕτοιμος διὰ τὸν κλίβανον, ὅστις εἶχε θερμανθῆ διὰ τοῦτο.

. . . . . .

Τὴν ἀποτρόπαιον σκηνὴν, ἧς ἡ Βαρβάρα ἐγένετο μάρτυς, ἀποσιωπῶμεν εἰς τὸν ἀναγνώστην. Ὅτὰν οἱ μεθυσμένοι στρατιῶται εἶδον τὴν ταλαίπωρον γυναῖκα καταφεύγουσαν πρὸς τὸν κλίβανον, ἔκλεισαν αὐτὴν ἐκεῖ ὅλως ἀδιαφοροῦντες εἰς τὰς φωνὰς της

ἀγωνίας της, κωφεύοντες εἰς τὰς κραυγάς της.

. . . . . .

Ἡ Βαρβάρα ἐκάθησε παρὰ τὸ ἄψυχον σῶμα. Δὲν ἠδύνατο νὰ κλαύσῃ καὶ ὁ ἐγκέφαλός της ἐφλογίζετο. Ἐρημωθεῖσα ἀπὸ πατέρα, μητέρα, σύζυγον καὶ ἀδελφοὺς, ἔμενε μόνη μὲ τὸ βρέφος της, τὸ ὁποῖον οὐδεμίαν ἔχον γνῶσιν τῆς ἐρημώσεως τῆς μητρός του, ἥπλωνε παῖζον τοὺς μικρούς του βραχίονας περὶ τὸν λαιμόν της.

Ἀφοῦ πονόψυχοί τινες γείτονες ἔθαψαν τὴν ἀποθανοῦσαν, χωρὶς ψαλμωδίαν, χωρὶς κώδωνα, καὶ μακρὰν πάσης ἱερᾶς γῆς, κατὰ τὸ διάταγμα τὸ ὁποῖον ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐναντίον τῶν αἱρετικῶν εἶχεν ἐκδώσει, ἡ Βαρβάρα κατελήφθη ὑπὸ σφοδροῦ πόθου νὰ ἐγκαταλείψῃ χώραν ἔνθα οὔτε αὐτὴ οὔτε τὸ τέκνον της ἠδύναντο νὰ ἔχωσιν ἐλπίδα εὐτυχίας· ἀλλὰ καὶ τοῦτο δὲν τῇ ἐπετράπη. Πᾶσαι αἱ προσπάθειαι αὐτῆς νὰ δραπετεύσῃ ἐματαιοῦντο. Ὁ ἀξιωματικὸς συχνάκις ἤρχετο πρὸς αὐτὴν, πρὸς μέγαν φόβον τοῦ μικροῦ Πέτρου της, ὅστις ἅμα ἔβλεπε τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ἔκλαιε καὶ ἤθελε νὰ κρυβῇ.

Ὁ χειμὼν ἤδη ἤρχισε ψυχρὸς, μὲ τὰς χιόνας καὶ μὲ τοὺς πάγους του. Ὅταν ἡ Βαρβάρα, νύκτα τινὰ πλαγιασμένη ἐπὶ τῆς κλίνης της, ἔκειτο ἄϋπνος, καὶ ὁ ἄνεμος ἐβόα καὶ ἐμαίνετο περὶ τὴν οἰκίαν της, στιβάζων ψεκάδας χιόνος ἐπὶ τῶν παραθυροφύλλων, αἱ ὁποῖαι μετεβάλλοντο εἰς πάγον, τότε ἐνόμισεν ὅτι ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ Ἰωάννου της, παρακαλοῦντος αὐτὴν νὰ τῷ ἀνοίξῃ.—Ποῦ ἄραγε νὰ εὑρίσκηται τώρα; ἠρώτα ἑαυτὴν ἐν ἀπορίᾳ. Ἀρά γε, ἔχει τι καταφύγιον ὅπως προφυλαχθῇ ἀπὸ τὸ φοβερὸν τοῦτο ψῦχος; Τότε καταχνιαζομένη ἀπὸ τὸν ὕπνον, τῆς ἐφαίνετο ὅτι ἔβλεπεν αὐτὸν τρέμοντα ὑπὸ τὰ κουρελιασμένα του φορέματα, πλανώμενον ἐπάνω εἰς χιόνας καὶ πάγους καὶ μετὰ στοργῆς φέροντα τοὺς κατακόπους ἀδελφούς της ἐπὶ τῶν ὤμων του· ἔπειτα τῆς ἐφάνη ὅτι ἔβλεπεν αὐτὸν διαβαίνοντα τὴν ἀπατηλὴν ἐπιφάνειαν χιονοσκεπάστου λίμνης, ἥτις θραυσθεῖσα κατέπινεν αὐτοὺς, χωρὶς οὐδεὶς ν' ἀκούσῃ τὰς γοερὰς φωνάς των· ἀναπηδήσασα μετὰ τρόμου ἤθελε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὴν κλίνην της ἂν ἡ ἐν τῇ οἰκίᾳ κοιμωμένη γραία πτωχὴ γυνὴ δὲν παρεκείμει αὐτὴν νὰ ἡσυχάσῃ. Ὁ μικρὸς Πέτρος ἔκλαιε νομίζων ὅτι ὁ ἄγριος στρατιώτης τὸν ἥρπασεν, ἐνῷ ἡ μήτηρ αὐτοῦ τὸν ἐνηγκαλίζετο ἐν τῇ ἀγωνίᾳ της.

Τέλος ὁ χειμὼν παρῆλθεν, ἡ χιὼν διελύετο· αἱ χιονοστιβάδες ἀποκοπτόμεναι ἀπὸ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐκύλουν προξενοῦσαι φοβερὰς βροντὰς, ἀντηχούσας εἰς τὰς βαθείας κοιλάδας καὶ τὰς φάραγγας· οἱ χείμαρροι ἔρρεον, ἡ χλόη ἐνεδύθη τὸ τράσινον αὐτῆς φόρεμα, καὶ τὰ ἄνθη τῶν δένδρων ἀπέρριπτον τὸ χειμερινόν των κάλυμμα. Ὁ λαμπρὸς καὶ γλυκύτατος ἥλιος ἀνέβαινεν ὑψηλότερον ὅσον ἡ ἄνοιξις προυχώρει καὶ τὰ πτηνὰ ἐπέτων εἰς τὸν ἀέρα ψάλλοντα ἄσματα χαρᾶς καὶ ὑμνοῦντα τὴν ἀγαθότητα καὶ δόξαν τοῦ Πλάστου των. Βελάζοντα καὶ σκιρτῶντα τὰ πρόβατα ἐξήρχοντο πρὸς τὰς δροσερὰς βοσκὰς τῆς Ἄλπεως· πολλὰ ἀρνία καὶ ἐρίφια ἔτρεχον καὶ ἐπήδων πέριξ, αἱ χαροποιαὶ φωναὶ τῶν περιστερῶν καὶ ὀρνίθων, τῶν νησῶν καὶ χηνῶν ἐπλήρουν τὸν ἀέρα καὶ μόνον οἱ ἄνθρωποι ἐβάδιζον κατηφεῖς σιωπηλοὶ καὶ ἔχοντες τοὺς ὀφθαλμοὺς προσηλωμένους ἐπὶ τοῦ ἐδάφους!

Η ΩΡΑ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ.

Οἱ γονεῖς, ὅσοι ἐπιθυμοῦσι νὰ ἴδωσι τὰ ἑαυτῶν τέκνα μεμορφωμένα, ἃς γινώσκωσιν ὅτι μία ἀπὸ τὰς καλλιτέρας ὥρας, καθ' ἃς δύνανται νὰ μορφώσωσι τὸν χαρακτῆρα τῶν τέκνων των, εἶναι ἡ ὥρα τῆς τραπέζης. Πλὴν δυστυχῶς πολλοὶ γονεῖς λησμονοῦσι τοῦτο. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ τρώγωσι ἐν ἄκρᾳ σιωπῇ, ἢ ἀντὶ νὰ φέρωσιν εἰς τὸ μέσον τὰς ἰδιαιτέρας αὐτῶν ὑποθέσεις, ἢ ἀντὶ νὰ ὁμιλῶσιν αὐστηρῶς περὶ ἄλλων προσώπων ἀπόντων, ἃς στρέφωσι τὴν ὁμιλίαν περὶ πράγματα ὠφέλιμα καὶ ἃς λαλῶσι μετὰ γλυκύτητος καὶ ἱλαρότητος. Ὅσοι ἐκ τῶν γονέων ἐπιθυμεῖτε νὰ ἀνατραφῶσι καλῶς τὰ τέκνα σας μὴ φέρετε τὴν ὥραν τῆς τραπέζης ὁμιλίας κινούσας ἀγανάκτησιν ἢ δυσαρέσκειαν, ὁμιλίας γεννώσας πάθη ἢ ἐξεγειρούσας κακὰς κλίσεις ἀλλὰ μᾶλλον ὁμιλίας φερούσας ἀντίστροφα ἀποτελέσματα, ὁμιλίας διδασκούσας.

—

ΜΕΛΕΤΑΙ

ΕΠΙ ΜΕΡΩΝ ΤΙΝΩΝ ΤΟΥ ΥΛΙΚΟΥ ΚΟΣΜΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΑΥΤΩΝ.

—

Μελέτη Γ'. — ΖΩΗ

Καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος.
Γεν. ά. 2.

Θεωρῶν τὰ ἐπὶ τῆς γῆς ὄντα βλέπω αὐτὰ διακρινόμενα εἴτε ὡς ἀνόργανα ἢ νεκρὰ, εἴτε ὡς ὀργανικὰ ἢ ζῶντα. Καὶ τὰ μὲν ἀνόργανα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ὄγκοι διαφόρων μεγεθῶν καὶ διαφόρων σχημάτων ὕλης νεκρᾶς καὶ ἀκινήτου καὶ τὰ μέγιστα διαφέρουσιν ἀπὸ τὰ ὄντα τὰ ὀργανικὰ, ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπάρχει τι κινοῦν καὶ κινούμενον, ἐνεργοῦν καὶ ἐνεργούμενον, ἀόρατον πλὴν φανερούμενον τὸ ὁποῖον ὀνομάζεται Ζωή. Τὰ παρακολουθοῦντα τὴν ζωὴν χαρακτηριστικὰ εἶναι τοιαῦτα οἷα ὅπου καὶ ἂν εὑρίσκηται καθιστῶσιν αὐτὴν φανερὰν καὶ ἐναργῆ. Τὰ ὄντα ἐντὸς τῶν ὁποίων ὑπάρχει δὲν εἶναι ὄντα σχήματος ἀδιαφόρου, δὲν εἶναι μέρη ἁπλῆς τινος ἢ συνθέτου ἀναισθήτου ὕλης, ἀλλ' εἶναι ὄντα ἔχοντα σχήματα ὡρισμένα, ὄντα συνιστάμενα ἀπὸ ὄργανα, ὄντα κατάλληλα, ὄντα ἡρμοσμένα μὲ τὸ κινοῦν αὐτὰ, ὄντα ζωντανά! Παρὰ τῇ ζωῇ εἶναι αἴσθησις, εἶναι κίνησις, εἶναι δύναμις τοῦ μεταβάλλειν, δύναμις τοῦ παράγειν, δύναμις τοῦ γεννᾷν. Ἡ ὕπαρξίς της εἶναι μᾶλλον ἐν χρόνῳ ἢ ἐν χόρῳ. Τὰ ὄντα ἐντὸς τῶν ὁποίων ἀπαντᾶται γεννῶνται, αὐξάνουσι, παράγουσιν ἄλλα ὅμοιά των καὶ ἅμα χάσωσιν αὐτὴν οὐ μόνον νεκρὰ πίπτουσιν ἀλλὰ καὶ διαλύονται!

Τὰ ὄντα ὅμως ταῦτα δὲν εἶναι πάντα τὸ ἓν πρὸς τὸ ἄλλο ὅμοια ἀλλὰ, τὸ σύνολον αὐτῶν διαιρεῖται εἰς δύο μεγάλας διαιρέσεις, τὴν τῶν φυτῶν καὶ τὴν τῶν ζώων, αἵτινες, ἀποτελοῦνται ἀπὸ τάξεις καὶ φυλὰς καὶ γένη καὶ εἴδη, διαφέροντα μεταξύ των οὐ μόνον κατὰ τὸ σχῆμα, οὐ μόνον κατὰ τὸ ἁπλοῦν ἢ πολύπλοκον τῶν ὀργάνων ἐξ ὧν συνίστανται, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς δυνάμεις αἵτινες παρακολουθοῦσι τὴν ζωὴν αὐτῶν. Ὥστε ἂν τις θελήσῃ νὰ ταξινομήσῃ αὐτὰ ἀνάγκη νὰ φαντασθῇ κλίμακα εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τῆς ὁποίας νὰ θέσῃ αὐτὸν τὸν ἄνθρωπον εἰς δὲ τὴν κατωτάτην νὰ καταταξῇ τὸ χόρτον. Αἱ τῆς πρώτης, αἱ τῆς ἀνωτάτης βαθμίδος τὴν ζωὴν παρακολουθοῦσαι δυνάμεις εἶναι τόσον πολλαὶ καὶ τόσον μεγάλαι ὥστε δύνανται νὰ καθυποτάσσωσιν ὅλην τὴν λοιπὴν ἐπὶ τῆς γῆς κτίσιν εἰς τὸν ἄνθρωπον· αἱ τῆς δευτέρας εἶναι ἧττον μεγάλαι, ἧττον πολλαί· αἱ τῆς τρίτης εἶναι μικρότεραι καὶ ὀλιγώτεραι καὶ ὅσον τις κατέρχεται τόσον ἐλαττοῦνται ἑωσοῦ καταντῶσι μικρόταται καὶ ὀλίγαι.

Ἀλλὰ τί ἄρα εἶναι ἡ ζωὴ ἡ ἔχουσα μεθ' ἑαυτῆς φαινόμενα καὶ δυνάμεις τοιαύτας; Ἂν λάβω ὀργανικόν τι ὄν, ἂν ἐξετάσω αὐτὸ, ἂν τέλος ἀνατέμω αὐτὸ, καὶ ζητήσω τὴν ζωὴν εἰς αὐτὴν αὐτῆς τὴν ἕδραν, ἄρα θὰ δυνηθῶ νὰ μάθω τὸ ζητούμενον;

Τὸ σχῆμα, ἡ διάταξις καὶ ἡ ἀναλογία τῶν μερῶν, ἡ ἁρμονία τοῦ ὅλου ὀργανικοῦ ὄντος πρὸς τὰ περικυκλοῦντα αὐτὸ, ἐν μέσῳ τῶν ὁποίων ζῇ, δύνανται νὰ ἐπιφέρωσι θαυμασμὸν καὶ ἔκπληξιν εἰς πάντα ἐξετάζοντα αὐτά. Ἀλλ' ἐγὼ ἂς ἔλθω ἐπ' αὐτὸ τὸ ἔμψυχον.

Τὸ ζῶον περιβάλλεται ἀπὸ ἐξωτερικόν τι περικάλυμμα, τὸ ὁποῖον (εἰς τὰ τῶν ἄνω βαθμίδων ἔμψυχα) εἶναι τὸ Δέρμα. Ἐξετάζων τὸ δέρμα τοῦτο βλέπω αὐτὸ ἀπὸ δύο κυρίως μέρη συνιστάμενον, τὸ μὲν, τὸ ὁποῖον καὶ καλύπτει τὸ ἄλλο, λέγεται Ἐπιδερμὶς καὶ εἶναι λεπτὴ καὶ πλήρης ἀπειραρίθμων πόρων, τὸ δὲ, τὸ ὁποῖον καὶ καλύπτεται, ὀνομάζεται κυρίως Δέρμα καὶ εἶναι πολὺ τῆς ἐπιδερμίδος παχύτερον. Εἰς τοῦτο περιέχονται ἀδένες πολλοὶ, ἀδένες μικραὶ, ἀδένες θαυμάσιοι, τοὺς ὁποίους κοινῶς ὀνομάζομεν ρίζας τῶν τριχῶν διότι ἐξ αὐτῶν φύονται τρίχες καὶ πάντα τὰ ἔξω προφυλακτικὰ τοῦ δέρματος, οἷα εἶναι τὰ ἔρια εἰς πολλὰ ζῶα, οἷα εἶναι τὰ πτερὰ εἰς τὰ πτηνά. Τὸ Δέρμα τοῦτο διαπερᾶται καὶ ἀπὸ τὰς ἄκρας πολλῶν νεύρων αἰσθητικῶν, καὶ πολλὰ δὲ λεπτότατα αἱματοφόρα ἀγγεῖα καταλήγουσιν εἰς αὐτό ὡς ἐκ τῶν ὁποίων καθίσταται ἱκανὸν νὰ αἰσθάνηται καὶ νὰ ζῇ καὶ νὰ ἐργάζηται πρὸς τὸ καλὸν τοῦ φέροντος αὐτὸ ζώου, τοῦ ὁποίου καὶ καλύπτει τὴν Σάρκα.

Ἂν ἤδη ἀπὸ τὸ δέρμα στρέψω τὴν προσοχήν μου εἰς τὴν ὑπ' αὐτὸ Σάρκα καὶ ἐξετάσω τὰ συστατικὰ αὐτῆς εὑρίσκω ὅτι αὕτη κυρίως ἀποτελεῖται ἀπό τινα ὕλην ὁμοιάζουσαν μὲ λεπτοφυῆ σπόγγον, ὕλην πλήρη ἀπειραρίθμων σμικροτάτων τρυπῶν, ἢ κυψελῶν ὡς τὰς ὀνομάζουσι, σχηματιζομένων, ἐξ ἀναριθμήτων διασταυρουμένων ἰνῶν ἢ ἐλασματίων καὶ δυναμένων νὰ ἀπορροφῶσι καὶ νὰ κρατῶσιν ἐντὸς αὐτῶν ὑγρὰ διάφορα. Ἡ ὕλη αὕτη ὀνομάζεται κυψελώδης ἱστὸς, καὶ διαπερᾶται ἀπὸ νεῦρα καὶ ἀρτηρίας, φλέβας καὶ ἀγγεῖα, ἐμπεριέχει πολλοὺς μῦς, ζῇ καὶ αἰσθάνεται, καὶ περικαλύπτει πολλὰ ὀστᾶ, ὧν τὸ σύστημα ἀποτελεῖ τὴν σκελετὸν τοῦ ζώου. Ὦ! ὁποῖον κοπιῶδες ἔργον, ὁποίαν μακροχρόνιον ἐργασίαν ἤθελον ἀναλάβει ἂν ἐπεχείρουν νὰ ἐξετάσω τὰς ἀρτηρίας καὶ τὰς φλέβας, τοὺς μῦς, καὶ τὰ νεῦρα, τοὺς ἀδένας καὶ τὰς μεμβράνας, τοὺς συνδέσμους καὶ τοὺς γόνδρους, καὶ πάντα τὰ πολυάριθμα καὶ θαυμάσια ὄργανα ὅσα ἐμπεριλείει ἡ Σάρξ! Καὶ ἐν τούτοις οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν ἡ θέσις εἶναι ἀκατάλληλος,

οὐδὲν ἐξ αὐτῶν εἶναι περιττὸν, οὐδενὸς ἐξ αὐτῶν ἡ ἐργασία δὲν εἶναι ἀπαραίτητος, οὐδὲν ἐξ αὐτῶν ὑπάρχει ἄνευ λόγου, ἄνευ ὡρισμένου σκοποῦ! Καὶ αἱ τρίχες αὐτοὶ τοῦ δέρματος, καὶ οἱ πόροι αὐτοὶ τῆς ἐπιδερμίδος, καὶ τὰ ἐλασμάτια αὐτὰ τοῦ κυψελώδους ἱστοῦ, καὶ αἱ ἀπειροπληθεῖς ἶνες αἱ ἀποτελοῦσαι τοὺς μῦς — αἱ ἶνες ἐκεῖναι αἱ ἔχουσαι τὴν θαυμάσιον ἰδιότητα ἀφ' ἑαυτῶν νὰ συστέλλωνται καὶ νὰ πλησιάζωσι βιαίως τὰς δύω αὐτῶν ἄκρας πρὸς ἀλλήλας, καὶ αἱ λεπτόταται, αἱ ἀδιόρατοι διακλαδώσεις τῶν φλεβῶν, τῶν ἀρτηριῶν, τῶν ἀγγείων, καὶ ἠριθμημένα ἐτέθησαν καὶ μὲ λόγον ὑπάρχουσι καὶ μὲ σκοπὸν ὡρισμένον εἶναι!

Τὰ δὲ Ὀστᾶ, τὰ ἐξ ὕλης νεκρᾶς καὶ ὕλης ζώσης συνάμα συνιστάμενα Ὀστᾶ, τὰ ὡς μοχλοὶ τοῦ ὅλου σώματος χρησιμεύοντα καὶ τόσον θαυμασίως κατὰ τὰς κλειδώσεις συνδεδεμένα, ὁποῖον θεμέλιον κινητὸν, ὁποῖον μεμετρημένον σύνολον, ὁποῖον θαυμαστὸν σύμπλεγμα δὲν ἀποτελοῦσι! Καὶ ὅμως κατὰ πρώτην ἐξέτασιν τοῦ ὀργανικοῦ σώματος ἡ προσοχὴ σύρεται ἀπὸ ἄλλο τι, τὸ ὁποῖον τὴν αἰχμαλωτίζει. Οὔτε ὀστᾶ, οὔτε σάρκες, οὔτε δέρμα, προσελκύουσι τὸν νοῦν ὅσον τὸ ἐντὸς τοῦ κορμοῦ κοίλωμα, κοίλωμα μέγα, κοίλωμα χωριζόμενον ὑπὸ θολωτοῦ τινος διαφράγματος εἰς κοιλώματα δύο, τὸτοῦ Θώρακος καὶ τὸ τῆς Κοιλίας, κοιλώματα οὐχὶ κενὰ, ἀλλὰ πλήρη, κοιλώματα γέμοντα σωλήνων καὶ ὀργάνων ἐκπληκτικῶν, ἀεννάως κινουμένων, ἀκαταπαύστως ἐργαζομένων καὶ οὐδέποτε ἀναπαυομένων! Τί νὰ εἴπω ἐνώπιον τῆς αὐτοκινήτου καὶ αἰσθανομένης μηχανῆς ταύτης, τῆς ἀκαταπαύστης κινουμένης ἐφ' ὅσον ἐν τῷ ζώῳ ὑπάρχει ζωὴ, ἀμέσως δὲ παυούσης ἅμα ὡς ἡ ζωὴ ἐκλείψῃ;

Μέγα μέρος τοῦ ὅλου κοιλώματος τούτου, σχεδὸν ὅλον τὸ κάτωθεν τοῦ θολωτοῦ διαφράγματος, κατέχεται ὑπὸ σωλήνων διαφόρους ἑλιγμοὺς ἀποτελούντων, καλῶς στερεωμένων καὶ κρατουμένων, καὶ προφυλαττομένων ὑπὸ ὑμένος ἢ σκέπης, οἱ ὁποῖοι εἶναι τὰ Ἔντερα. Τὰ ἔντερα ὅλα ἕνα καὶ μόνον ἀλλὰ μέγαν καὶ πολυποίκιλον ἀποτελοῦσι σωλῆνα, τὸν λεγόμενον σωλῆνα Πεπτικὸν, ὅστις ἀπὸ αὐτὸ τὸν στόμα τοῦ ζώου ἀρχίζει. Ὁ σωλὴν οὗτος συνίσταται ἀπὸ ἶνας καὶ μεμβράνας, καὶ μῦς καὶ νεῦρα καὶ ἀδένας καὶ περικαλύμματα καὶ φλέβας καὶ πάντα τὰ διὰ τὰς ἐργασίας αὐτοῦ ἀπαιτούμενα ὄργανα.

Ἂν ἀνοίξω αὐτὸν, ἂν θελήσω νὰ θεωρήσω τὰ ἐντός του βλέπω ὅτι αὐτὸς μὲν εἶναι κεκαλυμμένος ἔσωθεν ἀπὸ βλεννώδη τινὰ μεμβράναν, ἐντὸς αὐτοῦ δὲ μεταμορφοῦνται καὶ χωνεύονται τροφαὶ, ἐκτελοῦνται μεγάλαι καὶ θαυμάσιαι ἐργασίαι. Ὅταν ὁ σωλὴν οὗτος ἦναι κενὸς τότε τὸ ζῶον δοκιμάζει τὸ αἴσθημα ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον καλεῖται «πεῖνα» καὶ τότε κατ' ἀνάγκην κινεῖται πρὸς ζήτησιν τροφῆς διὰ νὰ κατευνάσῃ δι' αὐτῆς τὴν πεῖνάν του. Ἅμα λοιπὸν εὕρῃ τοιαύτην ἀμέσως εἰσάγει αὐτὴν εἰς τὸ στόμα καὶ μασσῶν καὶ ὑγραίνων καὶ λεπτύνων διὰ πρὸς ταῦτα ἐπίτηδες ἐργαλείων, (ἅτινα εἶναι αἱ σιαγόνες, οἱ ὀδόντες καὶ οἱ ἀδένες οἱ σιελοποιοὶ) προετοιμάζει αὐτὴν καταλλήλως διὰ τὸν σωλῆνα. Τὰ ἐργαλεῖα δι' ὧν ἡ προετοιμασία αὕτη γίνεται εἶναι εἰς ἄκραν καὶ ἐντελῆ ἁρμονίαν μετὰ τοῦ εἴδους τῆς τροφῆς τὸ ὁποῖον τὸ ζῶον χρειάζεται. Ἅμα λοιπὸν ἡ τροφὴ ἐντὸς τοῦ στόματος προετοιμασθῇ τότε τὸ παραπέτασμα τοῦ οὐρανίσκου ὑψοῦται, ἡ ὀπὴ τῆς ρινὸς καλύπτεται, ἡ ἐπιγλωττὶς καταβιβάζεται ὁ λάρυγξ κλείεται, τὸ στόμιον τοῦ σωλῆνος ἀνοίγεται, ἡ γλῶσσα σείρεται εἰς τὰ ὀπίσω καὶ ἡ τροφὴ ὠθεῖται ἐντὸς τοῦ στομίου αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον λέγεται Φάρυγξ, καὶ τὸ ὁποῖον ἅμα δεχθῇ τὴν τροφὴν κλείεται, σφίγγεται διὰ τῶν ἀποτελούντων αὐτὸ μυῶν, καὶ αὖτω βιάζει αὐτὴν νὰ κατέλθῃ ἐνδοτέρω ἐντὸς τοῦ σωλῆνος, ὅστις εἰς τὸ μέρος τοῦτο λέγεται Οἰσοφάγος καὶ ὅστις διὰ τῶν μυωδῶν ἰνῶν μὲ τὰς ὁποίας εἶναι ὡπλισμένος σφιγγόμενος ἀλληλοδιαδόχως καταβιβάζει αὐτὴν εἰς μέρος τοῦ συστήματος εὐρύχωρον, μέρος εὑρισκόμενον ὑπὸ τὸ διάφραγμα, ὑπὸ τὸ στῆθος, μέρος ὁμοιάζον μὲ σάκκον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ Γαστὴρ ἢ ὁ Στόμαχος.

Ὁ Στόμαχος συνίσταται ἐκ τῶν αὐτῶν συστατικῶν μὲ τὸν ὅλον Σωλῆνα ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἐντὸς αὐτοῦ ἀδένες τινὲς, θαυμάσιά τινα ὀργανίδια παράγοντα ὑγρόν τι μυστηριῶδες, ὑγρὸν οὐχ ἧττον θαυμάσιον, τὸ Γαστρικὸν λεγόμενον Ὑγρὸν, τὸ ὁποῖον μιγνυόμενον μετὰ τῆς τροφῆς μεταβάλλει αὐτὴν εἰς χημικόν τι σκεύασμα, εἰς μῖγμά τι ἡμιυγρὸν, ἔχον χρῶμα ὑπόλευκον καὶ καλούμενον Χυμόν. Ὁ Χυμὸς ὠθεῖται τότε εἰς μέρος στενὸν τοῦ ὁλικοῦ Σωλῆνος εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν Λεπτῶν λεγομένων Ἐντέρων, εἰς τὸ Δωδεκαδάκτυλον καλούμενον Ἔντερον, καὶ ἐκεῖ μιγνυόμενος πάλιν μὲ δύο ἄλλα ὑγρὰ, τὴν Χολὴν καὶ τὸ Πάγκρεας, (τὰ ὁποῖα δύο μεγάλοι ἀδένες, ἡ Σπλὴν καὶ ὁ Πάγκρεας, ἐκτὸς τοῦ Σωλῆνος κείμενοι κατ' ἰδίαν παράγουσι καὶ διὰ μικρῶν τινων σωλήνων εἰς τοῦτο τὸ μέρος αὐτοῦ πέμπουσι) μεταμορφοῦται μεταμόρφωσιν δευτέραν καὶ ὑπὸ τὸ ὄνομα Χυλὸς σπρώχνεται ἐντὸς τῶν μακρυτάτων καὶ πλείστους ἑλιγμοὺς σχηματιζόντων Λεπτῶν Ἐντέρων τὰ ὁποῖα καὶ ἀρχίζει νὰ διαπερᾷ. Ἀλλὰ καθόσον διαπερᾷ αὐτὰ ἀπαντώμενος ἀπὸ τὰς εἰς τὰ πλευρὰ τῶν Ἐντέρων τούτων εὑρισκομένας ἄκρας ἀναριθμήτων λεπτῶν τετρυπημένων ἰνῶν, ὁμοίων πρὸς ἐκείνας αἵτινες φύονται εἰς τὰς ῥίζας τῶν δένδρων, καὶ αἱ ὁποῖαι διαπερῶσι τὸν στηρίζοντα καὶ κρατοῦντα εἰς τὴν ἰδίαν θέσιν τὰ Ἔντερα ὑμένα, ἀπορροφᾶται ὑπ' αὐτῶν καὶ μεταβιβαζόμενος εἰς φλέβας, μιγνύεται μὲ τὸ ἐντὸς αὐτῶν εὑρισκόμενον καὶ κινούμενον αἷμα φλεβικόν. Τὰ μὴ θρεπτικὰ τῶν τροφίμων μέρη μὴ ἀπορροφώμενα μένουσιν ἐντὸς τοῦ

σωλῆνος καὶ συσσωρευόμενα ὠθοῦντα πέραν τῶν λεπτῶν ἐντέρων καὶ διὰ τῶν χονδρῶν λεγομένων ἐξέρχονται ἀπὸ τὸ ἄλλο τοῦ Σωλῆνος μέρος εἰς εἶδος Κόπρου. Εἰς πολλὰ τῶν κατωτάτων βαθμίδων ζῶα ὁ σωλὴν αὗτος ἔχει ἓν μόνον ἄνοιγμα, τὸ πρὸς τὸ στόμα, καὶ τότε ὁμοιάζει μᾶλλον σάκκον ἢ σωλῆνα, πλὴν ἐντὸς αὐτοῦ μόνον καθαρῶς θρεπτικαὶ ὕλαι εἰσέρχονται· εἰς δὲ τὰ φυτὰ καὶ λείπει ὅλως διόλου, καθότι ταῦτα εὑρίσκουσιν ἕτοιμα τὰ πρὸς διατροφὴν αὐτῶν ἀπαιτούμενα ὑγρὰ ἐντὸς αὐτῆς τῆς γῆς. Ἀλλ' ἐπὶ τὸ προκείμενον. Ὁ εἰς φλέβας μεταφερθεὶς καὶ μὲ αἷμα μιγεὶς χυλὸς δὲν μένει ἐντὸς τῶν φλεβῶν ἐκείνων, ἀλλὰ μεταβαίνει εἰς ἄλλας εὐρυχωροτέρας καὶ προχωρῶν ἔτι καταντᾷ εἰς μέγα καὶ θαυμάσιον ὄργανον, εἰς ὄργανον ἀδιακόπως κλειόμενον, ἀδιακόπως ἐργαζόμενον καὶ οὐδέποτε κουραζόμενον, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ Καρδία.

Ὦ! ὁποία καταπληκτικὴ, ὁποία ἀκατανόητος δύναμις κατέχει τὸ ἀεικίνητον, τὸ ἀκούραστον, τὸ θερμὸν καὶ θαυμάσιον ὄργανον τοῦτο, τὸ ὁποῖον οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ μέγας τις κωνοειδὴς καὶ ἰσχυρὸς ἀδὴν, κοῖλος ἔσωθεν ἀλλὰ καὶ διῃρημένος ὑπό τινος διαφράγματος εἰς δύο καλῶς ἀπ' ἀλλήλων κεχωρισμένα καὶ οὐδεμίαν ἄμεσον μεταξὺ αὐτῶν συγκοινωνίαν ἔχοντα μέρη ἢ κοιλώματα, ὧν τὸ μὲν κεῖται πρὸς τὰ δεξιὰ τὸ δὲ πρὸς τὰ ἀριστερὰ τοῦ σώματος. Ἕκαστον δὲ τούτων συνέχεται πρὸς τὰ ἄνω μὲ κολπίσκον, μετὰ τοῦ ὁποίου καὶ συγκοινωνεῖ δι' ὀπῆς ἐχούσης παρ' αὐτῇ δικλίδας καὶ μηχανισμὸν τοιοῦτον ὥστε ἐνῶ τὸ αἷμα εὐκόλως μεταβαίνει ἀπὸ τοὺς κολπίσκους εἰς τὰ κοιλώματα, κατ' οὐδένα ὅμως τρόπον δύναται καὶ νὰ ἐπανέλθῃ ἐκ τῶν κοιλωμάτων εἰς τοὺς κολπίσκους. Ἕκαστον κοίλωμα ἔχει καὶ ἄλλην τινὰ ὀπὴν δι' ἧς συγκοινωνεῖ μὲ μεγάλην ἀρτηρίαν, ὀπὴν ἔχουσαν παρόμοιον μηχανισμὸν, ὀπὴν δι' ἧς τὸ αἷμα εἰσχωρεῖ μὲν εὐκόλως ἐντὸς τῆς μετ' αὐτοῦ συνεχομένης ἀρτηρίας δὲν δύναται ὅμως καὶ νὰ ἐπανέλθῃ ἐξ αὐτῆς πλέον εἰς τὸ κοίλωμα. Τὰ κοιλώματα ταῦτα οὐδέποτε ἀποκάμουσιν ἀνοιγόμενα καὶ κλειόμενα ἀλληλοδιαδόχως, οὐδέποτε παύουσιν ἐργαζόμενα! Καὶ ὅταν μὲν ἕκαστον αὐτῶν ἀνοίγκται σύρει, ροφᾷ ἐντὸς ἑαυτοῦ τὸ ἄνωθι εὑρισκόμενον ἐντὸς τοῦ ὑπερκειμένου αὐτῷ κολπίσκου αἷμα, ὅταν δὲ κλείηται ὠθεῖ αὐτὸ ἐντὸς τῆς μεθ' ἧς συγκοινωνεῖ ἀρτηρίας καὶ οὕτω βιάζει αὐτὸ νὰ ῥέῃ εἰς τὰ ἐμπρός! Ὁ μὲ αἷμα λοιπὸν μεμιγμένος Χυλὸς ἀνερχόμενος πρὸς τὴν καρδίαν διὰ τῆς Κοίλης λεγομένης Φλεβὸς, φθάνει εἰς τὸν κολπίσκον τὸν ὑπερκείμενον καὶ συνεχόμενον μετὰ τοῦ δεξιοῦ αὐτῆς κοιλώματος, τὸ ὁποῖον καὶ ἀνοιγόμενον ἀπορροφᾷ αὐτὸν ἐντὸς ἑαυτοῦ καὶ ἔπειτα κλειόμενον ὠθεῖ αὐτὸν ἐντὸς τῆς μεθ' ἧς συνέχεται ἀρτηρίας, τῆς πνευμονικῆς λεγομένης, καὶ δι' αὐτῆς βιάζει αὐτὸ νὰ κατέλθῃ εἰς ὄργανα ἄλλα, ὄργανα καὶ ταῦτα πολυθαύμαστα, ὄργανα ἀδιακόπως συστελλόμενα, ἀδιακόπως διαστελλόμενα, ὄργανα οὐδέποτε ἀναπαυόμενα, τὰ ὁποῖα εἶναι οἱ Πνεύμονες, ἐντὸς τῶν ὁποίων καὶ διαχύνεται.

Τὰ κυανοερυθρὰ, τὰ σπογγώδη, τὰ πλήρη μικρῶν καὶ μετ' ἀλλήλων συγκοινωνουσῶν ὀπῶν θαυμάσια ὄργανα ταῦτα συνίστανται ἀπὸ πλῆθος μικρῶν φλυκταινιδίων, ἀπὸ διακλαδώσεις ἀρτηριῶν, διακλαδώσεις φλεβῶν, διακλαδώσεις ἀεροφόρων σωλήνων. Τὸ αἷμα λοιπὸν, τὸ μετὰ τοῦ χυλοῦ μεμιγμένον ἐκεῖνο, διαχυνόμενον ἐπὶ τῆς ὅλης τῶν φλυκταινιδίων τούτων περιοχῆς, διὰ τῶν λεπτοτάτων διακλαδώσεων τῶν ἀρτηριῶν, ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὸν κατὰ τὴν ἀναπνοὴν εἰσπνεόμενον, καὶ διὰ τῶν λεπτοτάτων διακλαδώσεων τῶν ἀεροφόρων σωλήνων παντοῦ ἐντὸς τῶν πνευμόνων εἰσχωροῦντα ἀέρα καὶ τότε, δοκιμάζον εἶδός τι καύσεως στιγμιαίας, πάσχει μεταμόρφωσιν τρίτην μεταβαλλόμενον ὅλον εἰς λαμπρὸν, κόκκινον καὶ ζωηρὸν αἷμα, αἷμα ἀρτηριακὸν, τὸ ὁποῖον εἰσχωροῦν ἀμέσως εἰς τὰς λεπτοτάτας διακλαδώσεις τῶν πνευμονικῶν φλεβῶν, λαμβάνει καὶ ἐκ δευτέρου τὴν πρὸς τὴν καρδίαν διεύθυσιν, ἀλλ' οὐχὶ πλέον πρὸς τὰ δεξιὰ αὐτῆς· ὥστε φθάνον εἰσχωρεῖ εἰς τὸν κολπίσκον τὸν ὑπερκείμενον καὶ συνεχόμενον μετὰ τοῦ ἀριστεροῦ τῆς καρδίας κοιλώματος, τὸ ὁποῖον ἀνοιγόμενον ἀπορροφᾷ καὶ κλειόμενον ὠθεῖ αὐτὸ ἐντὸς τῆς μετ' αὐτοῦ συγκοινωνούσης μεγάλης καὶ κεντρικωτάτης ἀρτηρίας, τῆς λεγομένης Ἀορτῆς· καὶ διὰ τῶν διακλαδώσεων αὐτῆς πέμπεται εἰς ὅλα, καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἀπώτατα τοῦ σώματος μέρη, εἰς ἃ φέρει δύναμιν καὶ ζωηρότητα, ἀντικαθιστῶν διὰ τῶν ζωηφόρων αὐτοῦ μορίων πάντα τὰ μὴ πρὸς ζωὴν κατάλληλα μόρια πάντων τῶν ὀργάνων τοῦ ζῶντος σώματος. Διὰ τούτου ὅμως δοκιμάζει καὶ πάλιν ἄλλην μεταβολὴν, μεταμορφούμενον ἀπὸ κόκκινον λαμπρὸν εἰς μελανωπὸν φλεβικὸν αἷμα, τὸ ὁποῖον εἰσχωροῦν εἰς τὰς λεπτοτάτας τῶν φλεβῶν ἄκρας, τὰς καθ' ὅλον τὸ σῶμα διεσπαρμένας, λαμβάνει πάλιν τὴν πρὸς τὴν καρδίαν ἄγουσαν, καὶ οὕτω κρατεῖται εἰς ἀδιάκοπον καὶ τακτικὴν κίνησιν ἡ ὁποία λέγεται Κυκλοφορία. Εἰς τὰ τῶν κατωτέρων βαθμίδων ζῶα τὰ συστήματα τῶν ὀργάνων τούτων εἶναι πολὺ τροποποιημένα, ἀλλ' εἰς ἄκραν, εἰς ἐντελῆ ἁρμονίαν μὲ τὸ περιβάλλον ἐντὸς τοῦ ὁποίου ζῶσι καὶ μὲ τὰς ἀνάγκας ἑκάστου σώματος.

Πλὴν τὸ ζῶον ἔχει καὶ ἄλλα ὄργανα, καὶ ἄλλα συστήματα ὀργάνων, δι' ὧν ἐκτελοῦνται μεγάλα καὶ καταπληκτικά. Ἐντὸς τοῦ σώματος εἶναι διεσπαρμένοι μῦς πολυπληθεῖς καὶ ποικίλοι, νεῦρα διάφορα, γάγγλια θαυμαστὰ, μυελὸς, ἐγκέφαλος καὶ ἄλλα, πάντα τῆς ζωῆς ἐργαλεῖα μυστηριώδη. Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν μετ' αὐτοῦ συνεχομένων καὶ μέχρι τοῦ δέρματος καὶ τῶν αἰσθητηρίων προχωρούντων νεύρων τὸ ζῶον αἰσθάνεται τὰς ἐκ τῶν ἔ-

ξωθεν προερχομένας αἰσθήσεις. Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου, τοῦ μυελοῦ, τῶν μυώνων καὶ τῶν συνδεόντων ταῦτα νεύρων, τὸ ζῶον ἐκτελεῖ πάσας τὰς πολυπλόκους καὶ ποικίλας θελκματικὰς αὐτοῦ κινήσεις. Διὰ τοῦ ἐγκεφάλου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ τὸ ζῶον ἐργάζεται πάσας τὰς ἀνωτέρας καὶ θαυμασιωτάτας διανοητικὰς αὐτοῦ ἐργασίας· δι' αὐτοῦ ἐννοεῖ, δι' αὐτοῦ γινώσκει δι' αὐτοῦ θέλει, δι' αὐτοῦ φαντάζεται, ἐνθυμεῖται, ζητεῖ!

Ἀλλὰ τί εἶναι ἡ θέτουσα πάντα ταῦτα εἰς κίνησιν δύναμις ἢ οὐσία, ἡ παρέχουσα εἰς αὐτὰ αἴσθησιν, ἡ καθιστῶσα αὐτὰ ζωντανά; Τί περὶ αὐτῆς ἔμαθον; τί περὶ αὐτῆς τώρα γινώσκω; Οἴμοι! ἡ τῶν ζώντων ὀργάνων ἐξέτασις οὐδὲν τοιοῦτον μοὶ φανεροῖ, ἢ μᾶλλον, αἱ διανοητικαί μου δυνάμεις δὲν εἶναι ἱκαναὶ ἵνα συλλάβωσιν αὐτὴν δι' αὐτῶν. Διὸ καὶ ἂν ἐρωτήσω καὶ ὄργανα ἄλλα (καὶ ὑπάρχουσιν ἀκόμη πολλὰ), καὶ ἂν ἐρωτήσω καὶ αὐτὰ ἀκόμη δι' ὧν τὸ ζῶον παράγει ἄλλα ὅμοιά του, οὐδὲν τοιοῦτον θὰ δυνηθῶ νὰ μάθω. Μάλιστα ἐνώπιον τῶν τελευταίων τούτων ἡ ἔκπληξίς μου, ὑπερβαίνει πᾶν ὅριον, ὁ θαυμασμός μου κορυφοῦται, ἀλλὰ καὶ ἀντὶ νὰ μάθω ζαλίζομαι. Δι' αὐτῶν, ναί, βλέπω ὁποία τις ἡ κατάστασις τοῦ ζώου πρὶν ἐξέλθῃ εἰς φῶς· βλέπω ὅτι τὸ ἔμβρυον ἐντὸς τῆς μήτρας τῆς μητρός του μορφοῦται· ἀλλὰ πῶς ἐντὸς τοῦ μυστηριώδους καὶ φοβεροῦ τούτου ὀργάνου λαμβάνει μόρφωσιν, ἀγνοῶ. Πῶς ἐντὸς τῆς μήτρας τὸ ζῶον ἀρχίζει ὑπάρχον; Πῶς τὰ διάφορα ὑγρά, αἱ διάφοροι ὕλαι, αἱ διάφοροι βλένναι, συνεργόμεναι ἐντὸς αὐτῆς μορφοῦνται εἰς σῶμα ἔχον ἀκριβῶς τὰ αὐτὰ πολυποίκιλα καὶ θαυμάσια ὄργανα, ἀκριβῶς τὰς αὐτὰς δυνάμεις, ἀκριβῶς παρομίαν κινοῦσαν ζωήν; Πῶς τοῦτο τὸ μορφωθὲν τέλος διανοίγει τὴν μήτραν καὶ πλῆρες ζωῆς καὶ κινήσεως ἐξέρχεται; Πῶς ἀκολούθως αὐξάνει καὶ ἄλλα ὅμοια τοῦ γεννᾷ; Ὦ! ταῦτα πάντα δι' ἐμὲ εἶναι μυστήρια, μυστήρια φοβερά, μυστήρια μεγάλα πρὸς τὰ ὁποῖα ἅμα στρέψω τὴν διάνοιαν ἔκστασις μὲ καταλαμβάνει, καὶ ἐνῷ ἀφ' ἑνὸς ἐκφωνῶ « πόσον φοβερῶς καὶ θαυμασίως ἐπλάσθην! » ἀφ' ἑτέρου ἀπορροφῶμαι εἰς ὑψηλὸν καὶ ἀπερίγραπτον θαυμασμὸν, φόρον πρὸς τὴν ἀγαθότητα καὶ σοφίαν τοῦ Πλάστου μου. Λοιπὸν ὅτι ὑπάρχει ζωὴ βλέπω καὶ εἶμαι ὑπερβέβαιος, τί ὅμως αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ὅλως διόλου ἀγνοῶ. Ἤδη ἂς ἐξετάσω καὶ τὰ κατὰ τὴν πρώτην αὐτῆς ἐπὶ τῆς γῆς ἐμφάνισιν, τὰ κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ζωῆς.

Ἐν ἀρχῇ τῆς ἀπομεμακρυσμένης ἐκείνης ἐποχῆς, καθ' ἣν ὕδατα ἐκάλυπτον ὅλον τῆς γῆς τὸ πρόσωπον καὶ σκότος ἦτο ἐπάνω τῆς ἀβύσσου οὐδὲν ὂν ὀργανικόν, οὐδὲν ὂν ζωντανὸν ὑπῆρχεν εἰσέτι ἐπὶ τῆς ἀμορφώτου ἐκείνης γῆς καὶ οὐδὲν ἴχνος τοιούτων εἰς τοὺς τότε σχηματισθέντας βράχους εὑρίσκεται. Τότε ἀναισθησία καὶ νέκρωσις, ἀταξία καὶ σύγχυσις, βία καὶ ὁρμὴ τῶν μαινομένων στοιχείων, περιβεβλημένα σκότος ἐκυρίευον ἐπὶ τῆς γῆς· ἀλλ' ἡ κατάστασις αὕτη δὲν ἔπρεπε νὰ μένῃ, καὶ ἑπομένως οὐδὲ ἔμεινε. Διὸ καὶ προχωροῦντος τοῦ καιροῦ ὄντα ὀργανικά, ὄντα ἐμπερικλείοντα θαυμασίας κινήσεις, ὄντα πεπροικισμένα μὲ αἴσθησιν, ὄντα ζωντανὰ ἤρχισαν νὰ ὑπάρχωσιν ἐντὸς τῶν εἰσέτι θερμῶν καὶ θολῶν καὶ ταρασσομένων ὑδάτων, καὶ τοῦτο οἱ ἀκολούθως σχηματισθέντες λίθοι μαρτυροῦσι καὶ κρύσσουσι. Πλὴν πόθεν ἦλθον; Βεβαίως τὰ ὑλικὰ αὐτῶν μόρια ἐκ τῆς γῆς ἐλήφθησαν. Ἀλλὰ πῶς διωργανώθησαν; Πόθεν ἡ ζωὴ αὐτῶν ἦλθεν; Ἂν ὑποθέσω ὅτι μόρια ὕλης, μόρια ἀδρανῆ καὶ νεκρὰ, ἀφ' ἑαυτῶν συνελθόντα ἀπετέλεσαν ὄντα ὀργανικὰ καὶ μὲ ζωὴν πεπροικισμένα, ὁποῖον ἄρα δεινὸν παραλογισμὸν δὲν παραλογίζομαι, εἰς ὁποῖον χάος καὶ σύγχυσιν, εἰς ὁποίαν ἀλογίαν φρικώδη δὲν περιπίπτω; Ἡ ὕλη ἡ νεκρὰ, ἡ ἀδρανὴς καὶ ἑτεροκίνητος ὕλη, συλλαμβάνει ποτὲ σκοπούς, σχηματίζει σχέδια, βουλεύεται, ἀπαφασίζει, ἐκτελεῖ, κατορθεῖ, δίδει ὅ,τι αὐτὴ ἡ ἰδία δὲν ἔχει; Ὦ! τὸ τοιοῦτον εἶναι ἀδύνατον καὶ ὅστις κἂν τὸ φαντασθῇ εἶναι μωρὸς, εἶναι ἄφρων! Ἀλλὰ πῶς τὰ ὀργανικὰ ἐκεῖνα ὄντα ἐν ἀρχῇ ἐμορφώθησαν: τί τὸ παραγαγὸν αὐτά; τίς ἡ πηγὴ ἐξ ἧς ἡ ζωὴ αὐτῶν ἔρρευσεν; Ἀποτεινόμενος ὁ γλυκὺς τοῦ Ἰσραὴλ μελῳδὸς πρὸς τὸν πανάγαθον καὶ ἀπειροτέλειον Πατέρα του, ἀφοῦ ἀναφέρει τοῦ παρανόμου, τοῦ πεφυσιωμένου, τοῦ ἐσκοτισμένου τοὺς διαλογισμοὺς καὶ τὴν κατάστασιν, καὶ τὴν παρὰ Θεοῦ ἐξάρτησιν ὅλων τῶν ζώντων, ἐκφωνεῖ· « Ὅτι παρὰ σοὶ πηγὴ ζωῆς, ἐν τῷ φωτί σου ὀψόμεθα φῶς. » (Ψαλμ. λέ.) Ναί, ἡ Πηγὴ τῆς ζωῆς, ἡ αἰτία τῆς ὑπάρξεως, εἶναι παρὰ τῷ Παντοδυνάμῳ τῷ ποιήσαντι τοὺς οὐρανοὺς καὶ τὴν γῆν. Τὴν Πηγὴν τῆς ζωῆς ταύτην ὁ ἡμέτερος προφήτης, ἐν τῷ ὑπ' ὄψιν ἡμῶν κειμένῳ ὀνομάζει· « Πνεῦμα Θεοῦ » « Καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο, λέγει, ἐπάνω τοῦ ὕδατος. » Διὰ νὰ δείξῃ λοιπὸν ὅτι ἡ γῆ, καί τοι « ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου » δὲν ἔμενεν ἐν τῇ ἀκατασκευασίᾳ αὐτῆς, ἀλλ' ἤρχισε νὰ μορφοῦται γεννωμένων ἐπ' αὐτῆς ὄντων ὀργανικῶν καὶ ζώντων· ἀφοῦ δηλώσει ὅτι ἡ νεογέννητος γῆ ἐσκεπάσθη ἀπὸ ὕδατα καὶ τὰ ὕδατα ἀπὸ σκότος, ἐπιφέρει· « Καὶ πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος. » Ὁ Δυνάμενος νὰ μεταποιῇ τὴν νέκρωσιν εἰς ζωὴν καὶ τὴν ἄβυσσον εἰς ἁρμονίαν, μὴ θέλων νὰ ἀφίσῃ καὶ τὸ μέρος τοῦτο τῆς κτίσεώς Του ἔρημον καὶ ἀκατασκεύαστον, ἔπεμψε τὴν παρ' αὐτῷ Πηγὴν τῆς ζωῆς νὰ φέρῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ μυστηριῶδες τὸ ἀκατανόητον τοῦτο δῶρόν Του· καὶ ἀμέσως ἐντὸς τοῦ καλύπτοντος τὴν γῆν ὕδατος, ἤρξαντο νὰ λαμβάνωσιν ὕπαρξιν ὄντα ὀργανικὰ, ὄντα ζωντανὰ, τὰ περίεργα ἐκεῖνα πρωτόζωα, τὰ ὁποῖα, καί τοι ἐστερημένα ὁράσεως διὰ τὸ περὶ αὐτὰ σκότος, ἦσαν πεπροικισμένα μὲ μεγάλας μεταμορφωτικὰς δυνάμεις, καὶ

τὰ ὁποῖα ἅμα ὑπάρξαντα ἤρξαντο μὲ θαυμασίαν δραστηριότητα τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἐπιβληθέντος αὐτοῖς μεταμορφωτικοῦ τῆς γῆς ἔργου, ἔργου μεγάλου, ἔργου γιγαντίου, ἔργου ἀντιστοιχοῦντος μὲ τὴν πρώτην καὶ ἀκατάληπτον ὥθησιν πρὸς μόρφωσιν τῆς τότε ἀμορφώτου ἐκείνης γῆς! Τοιαύτη ἡ τῆς ζωῆς ἀρχὴ· ἀπόρροια ἀκατάληπτος αὐτοῦ τοῦ Πνεύματος τοῦ Θεοῦ, καὶ τοιαύτη ἡ δύναμίς της· ἐκ τῆς ἀταξίας παράγει τάξιν, ἐκ τῆς ἀμορφωσίας μόρφωσιν, ἐκ τῆς συγχύσεως ἁρμονίαν. Ὁποῖον βαθὺ μυστήριον ἡ παρουσία της καὶ πόσον καταπληκτικὰ τὰ ἀποτελέσματά της! Ἡ πρώην λοιπὸν γῆ, ἡ ἀμόρφωτος γῆ ἰδοὺ, διὰ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ μεταβάλλεται, ἰδοὺ ἀρχεταιλαμβάνουσα τὴν πρὸς μόρφωσιν κίνησίν της.

Παντοῦ καὶ πάντοτε ἡ ἀρχὴ τῆς αἰσθήσεως, ἡ πρὸς ἀνάπτυξιν κλίσις, ἡ πρὸς μόρφωσιν κίνησις προέρχεται ἐκ τῆς αὐτῆς πηγῆς, ἥτις εἶναι τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ, τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Ὁποίαν μεταβολὴν, ὁποίαν νεκρανάστασιν ἐργάζεται ἐντὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ ἀνθρώπου οὐδεὶς ἄλλος δύναται νὰ γινώσκῃ ἐκτὸς τοῦ λαμβάνοντος αὐτὸ, καθότι ἔχει ἔμβλημα τὴν ψῆφον τὴν λευκὴν ἐκείνην, ἐφ' ἧς εἶναι γεγραμμένον ὄνομα καινὸν, ὃ οὐδεὶς ἔγνω εἰμὴ ὁ λαμβάνων (Ἀποκ. β'. 17.) Ὅστις λοιπὸν δὲν δοκιβάνων (Ἀποκ. β'. 17.) Ὅστις λοιπὸν δὲν δοκιμάσει τὴν θείαν ταύτην μεταβολὴν ἀδύνατον νὰ κινηθῇ πρὸς μόρφωσιν, μόρφωσιν ἀληθῆ, μόρφωσιν φέρουσαν πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς ὑπάρξεώς του· ἀλλὰ μένων ἐν τῇ ἀμορφωσίᾳ καὶ τῇ συγχύσει τῶν παθῶν καὶ τοῦ λογικοῦ, τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας, βαίνει πρὸς τὴν φθορὰν, διατελεῖ ἐν ταλαιπωρίᾳ.

Στρέφοντες λοιπὸν ἐκ τοῦ γενικοῦ εἰς τὸ μερικὸν, ἐκ τῆς καθόλου ζωῆς εἰς τὴν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ζωὴν τὸν λόγον, περαίνομεν τὴν μελέτην ἡμῶν ταύτην, διὰ τῶν ἑξῆς σκέψεων περὶ τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς ἀνδρὸς σπουδαίου, ἃς ἐρανιζόμενοι μεταφέρομεν εἰς τὴν γλῶσσάν μας.

« ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΖΩΗΣ ΚΑΙ ΘΑΝΑΤΟΥ.

ΕΡΩΤΗΣΙΣ Α'.

» Ποία γὰρ ἡ ζωὴ ἡμῶν: (Ἰάκωβος δ'. 14.)

» Τοῦτο, καί τοι ἔχον μορφὴν ἐρωτήσεως, δὲν εἶναι ὅμως ἐρώτησις ὅσον ἐξέγερσις. Σκοπεύει νὰ κινήσῃ τὴν σκέψιν ἡμῶν—νὰ φέρῃ εἰς τὸν νοῦν ἡμῶν πράγματα τὰ ὁποῖα γινώσκομεν καὶ νὰ διεγείρῃ ἐν ἡμῖν ἐμβρυθῆ περὶ αὐτῶν σκέψιν. Πολλάκις δὲν εἶναι ἡ ἄγνοια ἥτις καθιστᾷ τοὺς ἀνθρώπους ἀθρήσκους ἀλλ' ἡ ἀπροσεξία. « Δὲν διαλογίζονται ἐν ταῖς καρδίαις αὐτῶν » λέγει ὁ Θεὸς παραπονούμενος περὶ τοῦ λαοῦ του ἐν Ὠσιέ. (ζ'. 2.) « Ὦ, εἴθε νὰ ἦσαν φρόνιμοι, . . . εἴθε νὰ ἐσυλλογίζοντο » (Δευτ. λβ 29). Οὕτω, πολλαὶ ἐκ τῶν ἐρωτήσεων αἵτινες ἀπαντῶνται ἐν ταῖς Γραφαῖς δὲν σκοπεύουσι νὰ μᾶς καταστήσωσι λάλους ἀλλ' ἐμβρυθεῖς, δὲν σκοπεύουσι νὰ ἀποσπάσωσιν ἐκ τῶν χειλέων ἡμῶν ἀπαντήσεις, ἀλλὰ νὰ κινήσωσιν ἡμᾶς εἰς μελέτην ἐνδελεχῆ ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν.

» Ἐὰν αἱ λέξεις αὗται « ποία γὰρ ἡ ζωὴ ἡμῶν; » ἦσαν μόναι, ἴσως θὰ ἐγέννων ποικίλους συλλογισμοὺς κατὰ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ ἀκούοντος. Ὅσοι ἄνθρωποι τόσαι γνῶμαι. Ἀλλ' ἡ ἐπιθυμία τοῦ Ἀποστόλου δὲν ἦτο νὰ παραχθῶσι συλλογισμοὶ μάταιοι ἢ φιλονεικίαι ἐπιστημονικαὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀλλὰ μᾶλλον νὰ διδαχθῶσι τὰ μέλη αὐτῆς ὠφέλειαν πρακτικὴν, ὠφέλειαν ἐποικοδομήσεως. Καὶ λοιπὸν ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος εἰς τὴν αὐτοῦ ἐρώτησιν. « Ποία γὰρ ἡ ζωὴ ἡμῶν; ἀτμὶς γάρ ἐστιν ἡ πρὸς ὀλίγον μὲν φαινομένη ἔπειτα δὲ ἀφανιζομένη. » Ἀτμὶς! λέξις δι' ἧς ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ δηλοῦται καὶ ὁ ἀὴρ, ἡ ἀτμοσφαῖρα· λέξις κατὰ τὴν ἐτοιμολογίαν σημαίνουσά τι τὸ ὁποῖον δὲν δύναται νὰ τμηθῇ· τί μᾶλλον λεπτὸν, μᾶλλον ἀραιὸν, μᾶλλον ἄϋλον ἢ ὅσον ἀπαιτεῖται διὰ νὰ γίνῃ ὁρατὸν ἢ νὰ ἅπτηται· τοιαύτη εἶναι ἡ ζωή μας. Ὁ Δαβὶδ ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς ὡς περὶ πνοῆς « Ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ καὶ ἐπιστρέψει εἰς τὴν γῆν αὐτοῦ. » (Ψαλμ. ρμέ. 4) Ὁ Ἡσαΐας ποιεῖται χρῆσιν τοῦ αὐτοῦ εἰκονίσματος· λέγων. « Παραιτήθητε ἀπὸ ἀνθρώπου τοῦ ὁποίου ἡ πνοὴ εἶναι εἰς τοὺς μυκτῆράς του, διότι εἰς τί εἶναι ἄξιος λόγου; » (Ησ. β'. 22). Ὁ πατριάρχης Ἰὼβ, ἐν τῇ πρὸς τὸν Παντοδύναμον προσευχῇ αὐτοῦ λέγει· « Μνήσθητι δὲ ὅτι πνεῦμα μου (κίνησις ἀέρος) ἡ ζωή. (Ἰὼβ ζ'. 7). Καὶ ὁ Δαβὶδ προσθέτων ἔμφασιν εἰς τὴν ἔκφρασιν ταύτην (ὡς εἰ ἀπήντα εἰς τὴν αἴτησιν τοῦ Ἰὼβ) λέγει « Καὶ ἐμνήσθη ὅτι σάρξ εἰσι, πνεῦμα πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον. » (Ψαλ. οζ'. 39), Ἀτμὶς, πνοὴ, κίνησις ἀέρος! Δύνανται ἄλλαι λέξεις νὰ παραστήσωσι καθαρώτερον τὸ εὐκατάστρεπτον, τὸ ἀβέβαιον, τὸ εὐμετάβλητον τῆς προσκαίρου μας ζωῆς; Τοιαύτη ἡ θεία παράστασις αὐτῆς· καὶ τοιαύτην δεικνύουσιν αὐτὴν ἡμῖν ἥ τε παρατήρησις καὶ ἡ πεῖρα, ὅτι δηλαδὴ « τὰ σύμπαντα ματαιότης πᾶς ἄνθρωπος ζῶν » (Ψαλμ. λή. 5.)

» Ἡ ζωή μας δικαίως δύναται νὰ παρομοιωθῇ μὲ « πνεῦμα ἀέρος » καθότι ἐκτὸς ἄλλων λόγων, οὐδεμίαν κυριαρχίαν ἢ διοίκησιν ἔχομεν ἐπ' αὐτῆς· « τὸ πνεῦμα ὅπου θέλει πνεῖ, καὶ τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀκούεις ἀλλ' οὐκ οἶδας πόθεν ἔρχεται καὶ ποῦ ὑπάγει » (Ἰωάν. γ'. 18) τοιαύτην περιγραφὴν ἔκαμεν ὁ Κύριός μας, περὶ τοῦ ἀέρος, ὡς ἔμβλημα λαβὼν αὐτὸν τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ ἀνθρώπου· ἡ αὐτὴ δὲ εἰκὼν δύναται νὰ χρησιμεύσῃ καὶ πρὸς παράστασιν τῆς προσκαίρου μας ταύτης ζωῆς. . . . Ἡ ζωή μας αὕτη δι' ἡμᾶς εἶναι μυστήριον· δυνάμεθα νὰ διακρίνωμεν τὰ σημεῖα τῆς ὑπάρξεως ἢ μὴ ὑπάρξεώς της, ἀλλ' οὔτε νὰ ἐννοήσωμεν οὔτε νὰ κρατήσωμεν αὐτῆς δυνάμεθα. Πῶς ἀρχίζει, ἀγνοοῦμεν· πῶς παύει, ἀγνοοῦμεν ἐπίσης.

«Δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ πνεύματος, ὥστε νὰ ἐμποδίζῃ τὸ πνεῦμα· οὐδὲ ἔχων ἐξουσίαν ἐπὶ τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου» (Ἐκκλ. ἡ. 8) Καθὼς δὲν δυνάμεθα νὰ εἰσάγωμεν τὸν ἀέρα εἰς τοὺς μυκτῆρας μας, εἰμὴ διὰ τῆς ἐνεργείας τῶν μυόνων μας ἐκείνων, οἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν θέλησίν μας καὶ οὕτως ἡ ἀναπνοή μας ἐξακολουθεῖ ἡμέραν καὶ νύκτα ἄνευ τῆς ἡμετέρας συμπράξεως τοιουτοτρόπως ἀδυνατοῦμεν νὰ κρατήσωμεν καὶ τὴν ζωὴν εἰς ἓν ὁποιονδήποτε ἐκ τῶν μελῶν μας. Αὕτη κεῖται πέραν τῶν δυνάμεών μας· δὲν δυνάμεθα οὔτε νὰ ἴδωμεν, οὔτε νὰ συλλάβωμεν, οὔτε νὰ κρατήσωμεν αὐτῆς.

» Καὶ ἐν τούτοις ἀπαιτεῖται κίνησίς τις ὅπως διατηρῆται ἐν ἡμῖν ἡ ζωή. Τοῦτο εἶναι φανερώτατον ἀπὸ τὴν κίνησιν τοῦ στήθους καὶ τοὺς παλμοὺς τῆς καρδίας καὶ τοῦ σφυγμοῦ· ἂν ἡ κίνησις αὕτη δὲν ἐξακολούθει ἐν ἡμῖν καὶ δι' ἡμᾶς ἐνῷ κοιμώμεθα ὅπως καὶ ἐνῷ ἐγρηγορεῖμεν, βεβαίως ἡ ζωὴ θὰ ἔπαυε. Πλὴν ὑπὸ τίνος δυνάμεως ἡ ζωὴ αὕτη ἐκτελεῖται; Ὁ Δαβὶδ μᾶς τὸ λέγει, καὶ ἂς ἀναγνωρίσωμεν αὐτὸ μετ' εὐχαριστίας, ὅπως καὶ αὐτός. «Εὐλογεῖτε, ἔθνη, τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ ἀκουτίσατε τὴν φωνὴν τῆς αἰνέσεως αὐτοῦ, τοῦ θεμένου τὴν ψυχὴν ἡμῶν εἰς ζωήν.» (Ψαλμ. ξέ. 8, 9) Ἂν ὁ Θεὸς παύσῃ ἐπὶ μίαν στιγμὴν ἀπὸ τοῦ νὰ κρατῇ τὰς ψυχὰς ἡμῶν εἰς ζωήν, τὴν στιγμὴν ταύτην ἤθελον ἀποθάνει· ἂν παύσῃ κρατῶν τὴν ζωὴν εἰς τὰς ψυχάς μας, αὕτη ἀμέσως θὰ ἀπέλθῃ. Ὁ Δανιὴλ, ἐλέγχων τὸν Βαλτάζαρ, κηρύττει τὴν αὐτὴν ἀλήθειαν. «Καὶ τὸν Θεὸν οὗ ἡ πνοή σου ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ ὁδοί σου, αὐτὸν οὐκ ἐδόξασας» (Δαν. έ. 23) «Ὁ Θεὸς μόνος δύναται νὰ συνάγῃ τὸν ἄνεμον ἐν ταῖς χερσὶν αὐτοῦ (Παρ. λ. 4.) καὶ ὁ Θεὸς μόνος δύναται νὰ κρατῇ τὸν ἄνεμον τοῦτον, τὴν πνοὴν ταύτην, τὴν ἀτμίδα ταύτην ἐντὸς τοῦ σώματος, ὅπου ἔθεσεν αὐτήν· εἶναι ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ· ἐὰν ἀρίσῃ τοὺς δακτύλους του, ἐὰν παύσῃ τοῦ νὰ κρατῇ αὐτὴν ἡ ἡμᾶς, ἡμεῖς ἀμέσως τελευτῶμεν· ἡ πνοή μας ἐκλείπει, ἡ καρδία παύει, τὸ αἷμα ἵσταται ἐντὸς τῶν φλεβῶν καὶ ἀρτηριῶν μας· καὶ τὸ θνητόν μας σῶμα διαλύεται. Ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ὅλων σύτοῦ τῶν πλασμάτων, μικρῶν καὶ μεγάλων, δὲν εἶναι ἡ παθητικὴ ἐκείνη κατάστασις, ὁ τῆς φύσεως λεγόμενος νόμος ἐκεῖνος, τὸ φαντασιῶδες ἐκεῖνο τί, τὸ ὁποῖον πολλάκις οἱ ἄνθρωποι νομίζουσιν. Εἶναι χεὶρ παντοδύναμος· τεθειμένη ἐφ' ἡμῶν, ἄνευ τῆς ὁποίας ἡμεῖς πίπτομεν· εἶναι ἀδιάκοπος ὤθησις ἐντὸς ἡμῶν, διὰ τῆς ὁποίας πᾶσαι αἱ τοῦ σώματος ἡμῶν λειτουργίαι κρατοῦνται· εἶναι τὸ κράτημα τῆς πνοῆς ἡμῶν ἐν τῇ χειρὶ τοῦ Θεοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου κρατεῖ τὴν ψυχὴν ἡμῶν εἰς ζωήν.

» Ἡ μεταφορὰ τῆς ἀτμίδος παριστᾷ τὰ περικυκλοῦντα, τὰς κλίσεις καὶ, οἴμοι! τὰ ἀποτελέσματα τῆς ζωῆς ἡμῶν. «Ματαιότης ματαιοτήτων, λέγει ὁ Ἐκκλησιαστής, ματαιότης ματαιοτήτων· τὰ πάντα ματαιότης.» (Ἐκκλ. ά. 2), Τὰ πλούτη, αἱ ἡδοναὶ, καὶ οἱ κόποι τοῦ κόσμου τούτου ἐπ' ὀλίγον μόνον διαρκοῦσιν· εἶναι δὲ καὶ ἀβέβαια· καθότι ὀλίγη ὑπάρχει ἐν αὐτοῖς ἡ πραγματικότης δικαιολογοῦσα τὴν ἀπ' αὐτῶν ἐξάρτησιν· «Μάταιοι υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων, ψευδεῖς οἱ υἱοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐν ζυγοῖς.» (Ψαλμ. ξά. 8) «Αἱ ἡμέραι αὐτοῦ ὡσεὶ σκιὰ παράγουσι» (ψαλμ. ρμγ'. 4) «παράγει γὰρ τὸ σχῆμα τοῦ κόσμου τούτου» (Α'. Κορ. ζ'. 31)· εἶναι σχῆμα ἐφ' ὅσον διαρκεῖ, καὶ εὐμετάβολον, φθειρόμενον σχῆμα· «Μέν τοι γε ἐν εἰκόνι διαπορεύεται ἄνθρωπος, πλὴν μάτην ταράσσεται» (Ψαλμ. λή. 6) Ἡ δόξα ἐν ᾗ καταθέλγεται ὁμοιάζει πρὸς κατοπτρισμὸν τῆς ἐρήμου· ἐμφάνησιν μόνον, ὁράσιν δροσερῶν ὑδάτων, ἐκεῖ ὅπου μόνον ὑπάρχει ἄμμος καίουσα· ἢ μὲ τὰ ἐναέρια ἐκεῖνα πλάσματα, τὴν ὀπτικὴν ἐκείνην ἀπάτην, καθ' ἣν οἱ ὀφθαλμοὶ βλέπουσι σκηνὰς, ποταμοὺς, παράλια, ὄρη, κοιλάδας, δένδρα κυματίζοντα, ἅπαντα ὅμως αἴφνης διαλυόμετα εἰς κενὸν ἀέρα! Τοιοῦτος ὁ βίος ἡμῶν. Ὅσον εὐτυχὴς, ὅσον ἰσχυρὸς καὶ ἂν ἦναι ὁ ἄνθρωπος, ὁ καιρὸς πλησιάζει καθ' ὃν αἱ κτήσεις του μηδενίζονται· «Γυμνὸς ἐξῆλθον ἐκ κοιλίας μητρός μου, γυμνὸς καὶ ἀπελεύσομαι ἐκεῖ.» (Ἰὼβ ά. 21) «ἐν τῷ ἀποθνήσκειν αὐτὸν οὐ λήψεται τὰ πάντα, οὐδὲ συγκαταβήσεται αὐτῷ ἡ δόξα αὐτοῦ.» (Ψαλ. μή. 17) Τότε θὰ εἶναι «ὡσεὶ ἐνύπνιον ἐξεγειρομένου» (Ψαλμ. οβ'. 20). τότε ἡ εἰκὼν, ἡ σκιὰ θέλει ἀφανισθῆ· καὶ οὐδὲν θέλει μείνει ἐξ αὐτῆς ἢ μόνον ἡ μνήμη, μνήμη τὴν ὁποίαν εἴθε νὰ ἐχάνομεν, πλὴν ἡ ὁποία θὰ μᾶς παρακολουθεῖ πάντοτε ἐκτὸς ἂν ὁ Θεὸς κατὰ χάριν δὲν τὴν ἐξαλείψει· τότε θὰ ὁμολογηθῇ ἡ ἀλήθεια «ὅτι οὐκ ἐν τῷ περισσεύειν τινὶ ἡ ζωὴ αὐτοῦ ἐστιν ἐκ τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῦ» (Λουκ. ιβ'. 15)

» Λοιπὸν ὁποῖον τὸ μάθημα τὸ ὁποῖον ὁ Ἰάκωβος ἠθέλησε νὰ μᾶς διδάξῃ διὰ τῆς ἐρωτήσεώς του; Τὸ νὰ μὴ πιστεύωμεν εἰς τίποτε ἄλλο, τὸ νὰ μὴ ἐλπίζωμεν εἰς κανένα, εἰμὴ εἰς τὴν ὑπακοὴν εἰς τὸ θέλημα Ἐκείνου, «ἐν ᾧ ζῶμεν καὶ κινούμεθα καὶ ἐσμέν.» Ἂν δὲν ὑπῆρχε μέλλουσα ζωὴ ἐνώπιον ἡμῶν, ἡ βραχύτης καὶ ἀβεβαιότης τῆς παρούσης θὰ ἦτο λόγος ἀποχρῶν διὰ νὰ ἀποδιώξωμεν πᾶσαν μέριμναν ἀπὸ τὸν νοῦν μας, καὶ νὰ ζητῶμεν τὴν μεγαλητέραν δυνατὴν εὐπάθειαν κατὰ τὸ παρόν. Τοιαύτη ἦτον ἡ σημαία τῶν παλαιῶν, ὅσοι δὲν εἶχον καμμίαν περὶ τοῦ μέλλοντος γνῶσιν. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος οὕτως ἀναφέρει αὐτήν· «εἰ κατὰ ἄνθρωπον ἐθηριομάχησα ἐν Ἐφέσῳ, τί μοι τὸ ὄφελος, εἰ νεκροὶ οὐκ ἐγείρονται; φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν.» (Α'. Κορ. ιέ. 32). Τοιαύτη δὲ ἦτο καὶ ἡ ἐπιγραφὴ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Σαρδαναπάλου· τύπος λίθινος ἦτο γεγλυμμένος μὲ τὴν χεῖρα ὑψωμένην ὡς κροτοῦν τοὺς δακτύλους καὶ αἱ λέξεις αὗται ἦταν κεχαραγμέναι δι' Ἀσσυριακῶν χαρακτήρων· «τρῶγε, πῖνε, καὶ παῖζε, τὰ ἄλλα δὲν εἶναι τούτου ἄξια· † ἐπὶ τοῦ ὁποίου ὁ φιλόσοφος Ἀριστοτέλης καλῶς παρατηρεῖ «Ὁποίαν καλλιτέραν ἐπιγραφὴν ἠδύνασο νὰ εὕρῃς ἐπὶ τάφου, δὲν λέγω βασιλέως ἀλλὰ βοός; (Κικέρων.) Μεταξὺ τῶν ἀρχαίων Αἰγυπτίων κατὰ τὰ συμπόσια τῶν πλουσίων ἄνθρωπός τις περιέφερε νεκρὸν ξύλινον ἐντὸς κιβωτίου καλῶς πεποιημένον καὶ «μεμιμημένον ἐς τὰ μάλιστα γραφῇ καὶ ἔργῳ» τὸν ὁποῖον δεικνύων εἰς ἕκαστον ἐκ τῶν συνδαιτημόνων ἔλεγε. «Τοῦτον βλέπων πῖνε καὶ εὐφραίνου διότι ὅταν ἀποθάνῃς θὰ γίνῃς ὡς αὐτόν.» (Ἡρόδ. Β.' 78). Σοβαρὰ καὶ ἅμα, ὡς πᾶς τις δύναται νὰ ὑποθέσῃ, ὠφέλιμος ὑπενθύμισις· ἀλλ' ὁποῖος ὁ σκοπός της; οὐχὶ νὰ προφυλάξῃ τοὺς συμποσιάζοντας ἀπὸ καταχρήσεις ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ὠθήσῃ αὐτοὺς εἰς αὐτάς! «Μετὰ θάνατον θὰ ἦσαι ὡς τὸ πτῶμα τοῦτο, ἀνίκανος νὰ εὐφραίνησαι· λοιπὸν τώρα τρῶγε, πῖνε ἐλευθέρως καὶ χαίρου τὴν ζωήν σου ἐνόσῳ διαρκεῖ.» * Οἱ χριστιανοὶ δὲν μανθάνουσιν οὕτω τὸ μάθημα αὐτῶν· οὗτοι γινώσκουσιν ὅτι οὐδεμία ὑπάρχει ἀληθὴς μακαριότης εἰς τὴν ἡδυπάθειαν· οὗτοι οὐδεμίαν ἔχουσιν ἀνάγκην νεκροκραββάτου καὶ νεκροῦ διὰ νὰ βεβαιωθῶσιν ὅτι μέλλουσι ν' ἀποθάνωσι· καὶ ἔτι ὀλιγώτερον δύνανται νὰ ὠθηθῶσιν ὑπὸ θεάματος τοιούτου πρὸς ἡδονὰς σαρκικὰς, αἵτινες βλάπτουσι τὴν ἀθάνατον ψυχήν των. Ἡ βραχύτης τῆς ἀνθρωπίνου ζωῆς ἀπ' ἐναντίας εἶναι λόγος ἰσχυρὸς ὅπως ποιῶμεν καλὴν αὐτῆς χρῆσιν· «ἐξαγοραζόμενοι τὸν καιρὸν, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσι» (Ἐφ. έ. 16) Ὅσον βραχεῖα καὶ ἂν ἦναι ἀρκεῖ ὅμως ὅπως ἐξασφαλίσῃ μέλλον αἰωνίου μακαριότητος· καὶ εἰς τοῦτο οἱ σκοποί μας καὶ αἱ ἐλπίδες μας καὶ αἱ προσπάθειαί μας πρέπει νὰ διευθύνωνται ἐν ἐξαρτήσει ἐκ τοῦ Θεοῦ. «Ἄγε νῦν οἱ λέγοντες, Σήμερον ἢ αὔριον πορευσόμεθα εἰς τήνδε τὴν πόλιν, καὶ ποιήσωμεν ἐκεῖ ἐνιαυτὸν ἕνα καὶ ἐμπορευσόμεθα· καὶ κερδήσομεν· οἵτινες οὐκ ἐπίστασθε τὸ τῆς αὔριον· ποία γὰρ ἡ ζωὴ ἡμῶν; ἀτμὶς γὰρ ἐστιν ἡ πρὸς ὀλίγον μὲν φαινομένη, ἔπειτα δὲ ἀφανιζομένη· ἀντὶ τοῦ λέγειν ἡμᾶς, Ἐὰν ὁ Κύριος θελήσῃ καὶ ζήσωμεν, καὶ ποιήσωμεν τοῦτο ἢ ἐκεῖνο.» (Ἰάκ. δ'. 13—15). Ἡ ζωή μας εἶναι εἰς τὴν χεῖρα τοῦ Θεοῦ· λοιπὸν αὐτὸς ἂς τὴν διευθύνῃ. «Ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Θεοῦ εἶναι αἱ ἑδοὶ τοῦ ἀνθρώπου» (Παρ. έ. 21) Ὁποία λοιπὸν ἀφροσύνη νὰ διάγωμεν ὡς εἰ εἴμεθα ἀπ' Αὐτοῦ ἀνεξάρτητοι; Πρέπει θεληματικῶς καὶ μετὰ χαρᾶς νὰ ὑποτάσσωμεν τὴν θέλησιν ἡμῶν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ πάντοτε· καὶ εἰς αὐτὰ τὰ κοινότατα, οἷα εἶναι ἡ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μετάβασις ἡμῶν, καὶ αἱ ἀγοραπωλησίαι μας, ἀνάγκη νὰ ἔχωμεν πρὸ ὀφθαλμῶν τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν· εἰς πάντα μας σκοπὸν πρέπει νὰ προτάσσωμεν τὸ «ἂν ὁ Θεὸς θέλῃ» καθὼς ὁ Ἀπόστολος «καὶ τοῦτο ποιήσωμεν, ἐάν περ ἐπιτρέπῃ ὁ Θεός.» (Ἑβρ. στ'. 3) Ἄνευ αὐτοῦ ἡμεῖς οὐδὲν δυνάμεθα νὰ πράξωμεν. Οὐδεμία πρᾶξις τῆς ζωῆς μας, οὐδεμία ἐργασία τοῦ νοῦ μᾶς εἶναι κεκρυμμένη ἀπὸ τὸν Θεόν· «Ἀγαπᾷν Κύριον τὸν Θεόν σου, εἰσακούειν τῆς φωνῆς αὐτοῦ καὶ ἔχεσθαι αὐτοῦ, τοῦτο ἡ ζωή σου καὶ ἡ μακρότης τῶν ἡμερῶν σου» (Δευτ. λ'. 20). Ὅσον πλησιέστερον Αὐτοῦ εἴμεθα τόσον ἀσφαλεστέρα θὰ ἦναι ἡ ζωή μας, καὶ εἰς τόσον καλλιτέραν θέσιν θὰ εἴμεθα νὰ ἐπασχολῶμεν ἢ νὰ χαιρώμεθα αὐτὴν, νὰ φυλάττωμεν αὐτὴν ἢ νὰ τὴν ἀφήσωμεν. Ἐκεῖνοι μόνον εἶναι ἀσφαλεῖς, ἐκεῖνοι μόνον εἶναι μακάριοι, ὅσοι δύνανται ἐκ καρδίας αὐτῶν νὰ λέγωσιν «Ἐάν τε γὰρ ζῶμεν, τῷ Κυρίῳ ζῶμεν· ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν τῷ Κυρίῳ ἀποθνήσκομεν· ἐάν τε οὖν ζῶμεν, ἐάν τε ἀποθνήσκωμεν τοῦ Κυρίου ἐσμέν.» (Ῥωμ. ιδ'. 8.) Τ. Σ. Μ.»

---

† Ἐνταῦθα (ἐν Ἀγχιάλῃ) δ' εἶναι μνῆμα τοῦ Σαρδαναπάλου καὶ τύπον λίθινον, συμβάλλοντα τοὺς τῆς δεξιᾶς χειρὸς δακτύλους ὡς ἂν ἀποκροτοῦντα, καὶ ἐπιγραφὴν εἶναι ἀσσυρίοις γράμμασι τοιάδε «Σαρδανάπαλος ὁ Ἀνακινδαξάρεω παῖς Ἀγχιάλην καὶ Ταρσὸν ἔδειμεν ἡμέρῃ μιῇ. Ἔσθιε, πῖνε, παῖζε, ὡς τἆλλα τούτου οὐκ ἄξια» τοῦ ἀποκροτήματος. Μέμνηται δὲ καὶ Χοιρίλος τούτων καὶ δὴ καὶ περιφέρεται τὰ ἔπη ταυτί: Ταῦτ' ἔχω, ὅσσ' ἔφαγον καὶ ἐφύβρισα καὶ μετ' ἔρωτος τερπν' ἔπαθον, τὰ δὲ πολλὰ καὶ ὄλβια 'κεῖνα λέλειπται. Σράβων ΙΔ'. 9. Σ. Μ.

* Ἐκ τῶν ἐπισκέψεων τῶν παρὰ τὰς αἰγυπτιακὰς Θήβας εὑρισκομένων τάφων τῶν ἀρχαίων Φαραώ, διὰ τῶν ἐν αὐτοῖς εὑρεθέντων παπύρων εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Αἰγύπτιοι καὶ περὶ μελλούσης ζωῆς καὶ κρίσεως καὶ περὶ ἀνταποδώσεως ἐγίνωσκον. Ἀλλὰ καθὼς οἱ σήμερον εὐγενεῖς μας, ἀποστρεφόμενοι τὰς ἀληθείας ταύτας, μυρίας ἐφευρίσκουσι κατ' αὐτῶν προφάσεις, οὕτω καὶ οἱ τότε ὀλίγοι ἐθεώρουν αὐτὰς ὡς περὶ «ἄδου μυθολογίαν.» Ἀλλὰ τὸ τέλος, τὸ διανοίγων τοὺς ὀφθαλμοὺς τέλος ἐγείζει. Σ. Μ.

ΘΡΗΣΚΙΑ.

—Θρησκευτικῶς ἀνατεθραμμένος ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἐκεῖνος ὅστις ἁπλῶς λέγει τὴν προσευχήν του εἰς ὥρας διωρισμένας, ἢ συμμορφοῦται μὲ τοὺς τύπους τῆς Ἐκκλησίας του· ὡς οὔτε ποιητὴς εἶναι ἐκεῖνος ὅστις γράφει ἁπλῶς στίχους. Καὶ δι' ἀμφοτέρους ἀπαιτοῦνται αἴσθημα, εἰλικρίνεια, πίστις, πάθος· ἄνευ τούτων οὔτε Χριστιανὸς δύναται νὰ ἦναι ὁ ἄνθρωπος οὔτε ποιητής.

—Ἡ ἐσωτερικὴ εἰρήνη συγκατοικεῖ μετὰ τῆς ἀληθείας· καὶ ἡ ἀπόδειξις εἶναι προχειροτάτη. Ἐπιθυμεῖς νὰ εὑρίσκησαι εἰς ἀδιάκοπον ἐσωτερικὴν ταραχήν; Ἐπιθύμει νὰ φαίνησαι ἄλλος παρ' ὅστις εἶσαι· εἴτε πλουσιώτερος, εἴτε μεγαλείτερος, εἴτε πολυμαθέστερος. Τὸ προσωπεῖον ταχέως θέλει γίνει βασανιστήριον διὰ σὲ ὄργανον.

—Ὁ σκεπτικισμὸς οὐδέποτε ἐθεμελίωσεν αὐτοκρατορίας, οὐδέποτε μετέβαλε τὰ αἰσθήματα τῶν ἀνθρώπων. Πάντα τὰ μεγάλα ἐν τῇ ἱστορίᾳ πρόσωπα ὑπῆρξαν πάντοτε ἄνθρωποι πίστεως.

—Πολλοὶ λέγουσιν ὅτι ἡ ἀμάθεια εἶναι ἡ μήτηρ τῆς εὐσεβείας· καὶ ἐν τούτοις ὅστις ἔχει νοῦν βλέπει ὅτι αὕτη ἂν εὑρίσκηται εἰς σκληρὰν γῆν γεννᾷ τὴν ἀθεΐαν, ἂν εἰς μαλακὴν, φέρει τὰς προλήψεις. Ἂν δὲ προέρχηται ἐκ στρεβλῶν περὶ Θεοῦ ἰδεῶν, εἶναι μεγάλη ἀσέβεια, τόσον φθοροποιὰ ὅσον καὶ ἡ ἀθεΐα.

ΘΕΟΥ ΠΑΡΟΥΣΙΑ.

Θεὸς ὑπάρχ' εἰς οὐρανοὺς
προστάτης τῶν ἀνθρώπων·
καὶ ἡ καρδία καὶ ὁ νοῦς
τὸν βλέπ' εἰς πάντα τόπον.

Τὸν βλέπ' εἰς τὸν οὐράνιον
φωστῆρα τῆς ἡμέρας,
καὶ εἰς τὸ φῶς τὸ δάνειον
τῆς νυκτοπόρου σφαίρας.

Τὸν βλέπει ὅταν καταιγὶς
σωρεύῃ μαῦρα νέφη,
κ' ὅταν παρήγορος τῆς γῆς
γαλήνη ἐπιστρέφῃ.

Τὸν βλέπει εἰς τὸν ἥμερον
παλμὸν τῆς εὐτυχίας,
ἀλλὰ κ' εἰς τὴν ἐφήμερον
ὀδύνην τῆς καρδίας.

Εἰς τ' οὐρανοῦ τὸν πάπυρον
ἡ δόξα του ἐγράφη,
καὶ τὸν ὑμνεῖ τὸ ἄπειρον,
καὶ ἡ ζωὴ κ' οἱ τάφοι.

Τὸ κράτος Του δοξάζοντα
τὸν τρέμουσι τὰ ὄντα,
τὸ πᾶν ἐξουσιάζοντα
καὶ πανταχοῦ παρόντα.

Α. Ρ. Ῥαγκαβῆς.

Ο ΦΙΛΑΡΓΥΡΟΣ ΚΑΙ Ο ΠΙΘΗΚΟΣ.

Πλούσιός τις λίαν φιλάργυρος ὅμως εἶχε πίθηκον, (οὐραγγουτάγκον ἴσως) τὸν ὁποῖον ἀνέτρεφε μετὰ μεγάλης περιποιήσεως, ἐλπίζων ὅτι μίαν ἡμέραν ἤθελε τὸν πωλήσει ἀκριβώτερον παρ' ὅσον τὸν ἠγόρασεν. Ἐξελθὼν δὲ ἡμέραν τινὰ τῆς οἰκίας, ἄφησεν εἰς αὐτὴν τὸν πίθηκον, ὅστις ἀμέσως ἠνοιξεν ἓν συρτάριον, ὡς συνήθως ἔβλεπεν ὅτι ἔκαμεν ὁ κύριός του, καὶ ἤρχισε νὰ μετρᾷ τὰς ἐν αὐτῷ λίρας· τῷ ἦλθε δ' ἀκολούθως διάθεσις νὰ ῥίψῃ αὐτὰς ἐκ τοῦ παραθύρου εἰς τὴν ὁδόν. Οἱ διαβάται τρέξαντες ἀμέσως σωρηδὸν ἐσύναζον τὴν περιουσίαν τοῦ φιλαργύρου, καὶ ἤρχισαν μάλιστα νὰ διαπληκτίζωνται μεταξύ των. Εἰς τὴν θέαν ταύτην ὁ πίθηκος ἔχαιρε μεγάλως καὶ ἐξηκολούθει ῥίπτων καὶ τὰς ὀλίγας λίρας αἱ ὁποῖαι ἔμεναν ἀκόμη. Τὴν αὐτὴν στιγμὴν ἐφάνη καὶ ὁ φιλάργυρος, ὅστις κατασχεθεὶς ὑπὸ φρίκης ὅτε εἶδε τὸ γιγόμενον, ἐξέβαλε γοερὰς κραυγὰς, καὶ ἀπέσπα τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς του φωνάζων· «Κακότυχον καὶ ὠργισμένον ζῶον, τί μοῦ ἔκαμες!» Καὶ ὥρμησε νὰ ἐπιπέσῃ κατ' αὐτοῦ. «Ἡσύχασε, φίλε, τῷ εἶπε τότε γείτων τις, ἑλκύσας αὐτὸν ἀπὸ τοῦ ἱματίου. Ὁ πίθηκος σὲ ἐμιμήθη ἀξιόλογα καὶ ἔπραξεν ὅ,τι καὶ σύ. Εἶναι βέβαια μεγάλη ἀνοησία νὰ ῥίπτῃ τις χρήματα ἀπὸ τὸ παράθυρον, ἀλλὰ καὶ πάλιν φρόνιμον εἶναι νὰ τὰ θάπτῃ εἰς τὴν γῆν ἢ εἰς τὸ κιβώτιον, καὶ νὰ μὴ τὰ κάμῃ χρήσιμα καὶ εἰς τὸν ἑαυτόν του καὶ εἰς τοὺς ἄλλους;

ΙΠΠΟΥ ΚΙΝΗΜΑ.

Ὁ Κύριος Οὐΐλσων, εἰς τὰς «Περὶ ἵππων ἱστορίας» του, ἀναφέρει τὸ ἑξῆς περίεργον γεγονὸς, τὸ ὁποῖον συνέβη πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἰς Δουβλῖνον. Γεωργός τις εἶχεν ἀγοράσει ἵππον γεγηρακότα, ἐκ τῶν στρατιωτικῶν· ὅστις ἐπωλήθη ὡς ἀνίκανος πλέον νὰ ὑπηρετῇ εἰς τὸν στρατόν. Τὸ ζῶον ἦτο πολὺ ἥσυχον. Ὁ γεωργὸς ἡμέραν τινὰ, θέλων νὰ πέμψῃ τὴν θυγατέρα του εἰς τὴν πόλιν μὲ γάλα, καὶ ἐπιθυμῶν νὰ φθάσῃ αὕτη ὅσον τὸ δυνατὸν ταχέως, ἐκάθησεν αὐτὴν ἐπὶ τοῦ ἵππου, θέσας ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀγγεῖον πλῆρες γάλακτος. Ἐνῷ ὅμως ἡ νέα Ἀμαζὼν ἐπλησίαζεν εἰς τὴν πόλιν, κατὰ ἀτυχίαν της, ἡ φρουρὰ ἤλλαζεν. Ὁ ἵππος ἀκούσας τὴν μουσικὴν εἰς τὴν ὁποίαν ἦτο τοσοῦτον συνειθισμένος, κατέστη ἀκράτητος ὑπὸ τῆς τρυφερᾶς ἱππευτρίας του· καὶ πηδῶν καὶ καλπάζων καὶ χορεύων, εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ φρουρίου μετὰ τῆς ἀναβάτου καὶ τοῦ ἀγγείου τοῦ γάλακτος, καὶ ἔλαβε θέσιν εἰς τὰς τάξεις, προξενήσας οὐ σμικρὸν γέλωτα εἰς τοὺς ἐκεῖ παρισταμένους.

Ποτὲ μὴ ἐμπιστεύησαι πολὺ ἐκεῖνον ὅστις δὲν ἐμπιστεύεται ἄλλους. Ἄνθρωπος ὅστις πάντοτε ὑποπτεύεται τὸ κακὸν, πολλάκις ζητεῖ εἰς τὸν πλησίον του ὅ,τι βλέπει εἰς τὸν ἑαυτόν του. Καθὼς δὲ εἰς τὸν καθαρὸν τὰ πάντα εἶναι καθαρὰ, οὕτω καὶ εἰς τὸν μὴ καθαρὸν τὰ πάντα φαίνονται ἀκάθαρτα.